REŠETO

Glasilo skupščine občine RIBNICA
marec 1991
številka 2—3

Zmaj nad Ribnico, marec 1991 (foto Toni)

Ribniški odbor Slovenske kmečke zveze — ljudske stranke je na pustno nedeljo v TVD Partizan Ribnica povabil vse lastnike gozdov na razpravo o novi gozdarski in davčni zakonodaji, ki se je je udeležil tudi predsednik stranke in član predsedstva Slovenije Ivan Oman (prvi z desne, sledijo Matija Lesar, Janez Rus in Ivan Anzeljc). (foto Mohar)

UVODNIK

RIBNICA ZNOVA VSTOPA V EVROPO IN SVET

Obdobje, v katerem živimo, je v zgodovini eno tistih, ko se »obrača popisana izziveta stran«. Nekaj se končuje in poraja se nekaj novega. Resničnost, v katero stopamo, je še polna nejasnosti, ki jih moramo razčistiti, da bi lahko nanjo vplivali in spreminjali.

Ko smo se Slovenci in Ribničani v preteklem letu odločili, da tudi mi obrnemo nov list zgodovine, smo se s tem tudi nekako odločili, da ga pričnemo pisati v duhu novih časov, a pri tem ne iztrgamo prejšnjih popisanih, saj so tam napisane naše izkušnje, naša zgodovina.

Pisanje novih listov, z vedrejšo vsebino in dobrimi novimi rezultati življenja, pa zahteva nove prijeme, obnašanja, znanja in spoznanja. Skratka znova več vlaganja in to zlasti več v ljudi, predanih duhu novih časov. To je ljudi z občutkom za spoštovanje, partnerstvo med ljudmi, narodi, naravo — stvarstvom. To lahko imenujemo ekološko naravnanost ali praktično obnovljeno evangelizacijo, ali..., ali duh novega človeštva. To je tudi ljudi, ki zavestno sprejemajo svojo zmotljivost in zamenljivost, ki so voljni priznati in popravljati napake, ki razvijajo in predlagajo rešitve za skupno dobro in ki so pripravljeni dati svoja spoznanja in stališča brez strahu in zamere v javno oceno oziroma oceno javnih legalnih institucij, kot je tudi skupščina.

Nove čase, boljše življenje v smislu novih vrednot in materialnega uravnovešenega stanja, bodo torej sposobni razviti tisti posamezniki in skupine, ki ne bodo pozabljali izkušnje zgodovine, predvsem pa bodo pripravljeni dograjevati in razviti nove praktične vrednote življenja, sproščeno iskati nove rešitve za zatečene in nove razmere. Pri tem naj bi bili pošteni, tolerantni in sprejemljivi za predloge in rešitve, ki jih sami niso našli in predlagali, vendar pa so jim cilji in rešitve sprejemljive. Zato naj bi jih podprli in dopustili, da zažive.

V naši zgodovini se je namreč tudi prepogosto iskalo ideale, večne rešitve, ali pa se jih je oklicalo in zaščitilo, kar je povzročilo, da smo zamudili velika obdobja za iskanje boljših rešitev. Stališče, da so za nas sprejemljive samo originalne, posebej pa idealne rešitve, je zmotno; ne pelje nas iz neke vrste še vedno trajajoče izolacije in ne v skupen dom.

V l. 1990, ki je za Slovence gotovo eno od zgodovinskih let, smo tudi v naši občini pričeli stopati v nove čase z večjim ali manjšim spoznanjem, pogumom in pripravljenostjo vlagati v nove načine in perspektive. Zrcalo nove klime mišljenja, spoznanja svobode in njenih omejitev je tudi življenje občinske pluralne skupščine kot pridobitve demokratičnega razvitega sveta. Tu se — oziroma naj bi se v okviru njenih pristojnosti rojevale in odobravale rešitve življenja v občini in tudi eventuelne pobude za republiške rešitve. Lahko rečem, da skupščina oziroma večina izvoljenih poslancev, po prvih neveščih in s strahom obremenjenih korakih, vedno bolj hodi ‚pokonci', to je, da se zaveda svojih pristojnosti in odgovornosti. Preteklo pa bo seveda precej vode v Bistrici, da se bomo naučili in dojeli delovanje tega »najvišjega aparata« upravljanja družbe.

V duhu novih časov je bilo iz poslanskih skupščinskih vrst v zadnjem času izvršnemu svetu skupščine — kot njenemu strokovnemu in izvršilnemu organu — med drugim podanih veliko predlogov, sugestij in vprašanj, o katerih odloča skupščina. Seveda je to trdo, resno delo, pri katerem ne gre nikjer na svetu brez polemik, razprav in tudi zapletov.

Da bi Ribnico znova približali Evropi in svetu v duhu novega časa, je občinska skupščina z večino glasov odločila, da v Ribnici pripravimo nov praznik. To naj bi bil spomin, ko so Ribničani v letu »Kolumbovega odkritja Amerike« (l. 1492) prosili in dobili patent — dovoljenje, da prosto prodajajo po celem takratnem cesarstvu suho robo, pa tudi platno in živino. To je bil za tiste čase na nek način vstop v Evropo! Pri tem pa nikakor ne smemo pozabiti, da je bilo to za naše prednike ne samo pravica, ampak hkrati izziv, da se soočajo z gospodarsko, upravljalsko in kulturno konkurenco dežel in narodov takratnega cesarstva, ki so jo uspešno stoletja obvladovali in se iz nje učili. Tako so nam zapustili materialne in kulturne dobrine, katere tudi mi sedaj uživamo. Skupščina se je tako odločila tudi zato, ker je med poslanci prevladalo prepričanje, da je ta praznik primernejši za sodobni čas. Prejšnji praznik iz polpretekle zgodovine, ki je bila tragična za številne narode in ne samo našega, pa naj spoštljivo neguje predvsem zgodovina in veterani odpora, kot je bilo med drugim predlagano tudi iz prijateljske občine Arccevia v Italiji. Takšni dogodki, ki so razdruževali narode, družine, so bili žal prepogosto prisotni v zgodovini človeštva. Čas zbliževanja in skupnega iskanja novega življenja v družini narodov in »našem domu« gotovo pritrjuje modri odločitvi poslancev ribniške skupščine.

To praznovanje bo gotovo dalo priznanje številnim prednikom — Ribničanom, ki so se takrat pogumno podali v svet; niso tarnali in v samovsečnosti in samozadostnosti čakali rešitve in pomoči, ampak so se podali prodajat svoje in pridobivat novo znanje.

Novi praznik naj bi prvič praznovali letos jeseni, kar naj bi bila priprava na 500-letnico tega dogodka za prihodnje leto. Ustrezno predvidenemu novemu prazniku so poslanci z večino odločili, da se pripravijo nova občinska priznanja, ki naj bi bila: Urbanovo priznanje, Gallusovo priznanje in častni občan. Ta priznanja temeljijo na več stoletni tradiciji in kulturi naših prednikov, ki jo brez pridržkov in z veseljem priznava vsa Evropa. Letos, ko Evropa, Slovenija in tudi Ribnica praznuje Gallusovo leto, mislim da je skupščina občine s takšnim sklepom popravila dolg do tega našega prednika, ki je bil sposoben in pripravljen dati svoje talente, da ga lahko imenujemo glasbeni glasnik Evrope in ostalega sveta tistega časa.

Upam, da bo to moje razmišljanje prispevalo v mozaik razmišljanj in hotenj ribniških občanov in bo olajšalo pisanje novega lista ribniške zgodovine; da bi skupaj opravili to svojo dolžnost, kot so to delali naši predniki — vsak po svoji moči, spoznanju in vesti.

Franc Mihič

KOMPROMISNI REZULTATI DVODNEVNEGA ZASEDANJA OBČINSKE SKUPŠČINE:

Občinski praznik 26. marec se zaradi pobude o določitvi novega letos uradno ne praznuje, v razlastitev Hrastij le pogojno, v praznovanje Gallusa pa le s čistimi računi

Poslanci obsežnega dnevnega reda niso uspeli obdelati v enem dnevu. Prvi del zasedanja je potekal v precej nestrpnem in polemičnem tonu, ki ga je predsedujoči le stežka obvladoval, za večino poslancev pa je deloval utrudljivo. Zasedanje v drugem delu je bilo bolje pripravljeno in se je v strpnejšem vzdušju uspešno zaključilo.

V sredo, 27. 2., prvega dne zasedanja, se je zapletlo že pri določanju dnevnega reda, ko so poslanci DEMOS-a oz. SKD predlagali njegovo razširitev z odlokom o ukinitvi praznovanja občinskega praznika 26. marca in umaknitev odloka o prenehanju lastninske pravice na območju zazidalnega načrta Hrastje. Predlogi sicer niso bili sprejeti, a naj bi se obravnavali v okviru drugih točk dnevnega reda. Isti poslanci so imeli tudi precej pripomb na poročila javnih ustanov, inšpekcijskih služb in delovanja izvršnega sveta, zato je predsednik skupščine po sprejemu sklepa o zamrznitvi praznovanja občinskega praznika oz. sprejemu pobude za uvedbo postopka za določitev novega praznika sklical nadaljevanje seje za 6. marca popoldne.

Drugi del zasedanja se je začel z očitki Demosovih poslancev na račun nenadzorovanega trošenja sredstev za priprave na praznovanje Gallusa. Poslanci so po razpravi, ki se je je kot gost udeležil prof. Janez Debeljak, zadolžili IS, naj poda pismeno poročilo o porabljenih sredstvih ter zadolžili odbor za pripravo praznovanja 400-letnice Gallusove smrti, da do sprejema proračuna pripravi popoln program prireditev z zaključeno finančno konstrukcijo.

Zasedanje se je nadaljevalo z obravnavanjem v osnutek prekvalificiranega odloka o razlastitvi Hrastij, ki je obetal burne zaplete.

Poslanci pa so po večurni razpravi s posamičnim izjasnjevanjem v zboru krajevnih skupnosti in zboru združenega dela skoraj soglasno sprejeli sklep, da se omenjeni osnutek odloka sprejme pod pogojem, da pristojni občinski sekretariat pripravi predpogodbe za odkup parcel z lastniki v I. in II. fazi zazidalnega načrta do naslednje skupščine. Poslanci istih dveh zborov so tudi presenetljivo brez večjih pripomb sprejeli predlagane sklepe, ki IS omogočajo naročitev izdelave lokacijske dokumentacije za rekonstrukcijo dela Gorenjske ceste, Šolske ulice in Partizanske ulice do priključka na magistralno cesto v Hrovači ter hkrati obvezujejo IS, da pospešeno nadaljuje s pripravami na projektiranje in izgradnjo obvoznice v Ribnici. Več o zasedanju na str. 2.

Stane Hafnar

(NE)LIKVIDNOST

»Imamo denar, ki pa ga še nimamo,« je najpogostejša izrečena misel vodilnih v gospodarstvu v zadnjem obdobju. Papirji vsepovsod kažejo na izrazito nagibanje tehtnice v korist terjatev napram obveznostim, toda vse večji presežki terjatev so zaradi pretečih stečajev velikega števila podjetij vse bolj vprašljivi. Črne liste kupcev se podaljšujejo, podjetja imajo vse manj dela, pojavlja se brezposelnost in socialni, lahko bi rekli eksistenčni nemir.

Takšna in podobna razmišljanja domačih gospodarstvenikov in finančnih strokovnjakov o razširjenosti in posledicah nelikvidnostnega virusa smo posebej za bralce REŠETA pripravili na gospodarski strani.

Ribniški trg je na pustno nedeljo kljub tradicionalno slabemu vremenu postal premajhen za večtisočglavo množico udeležencev in gledalcev veličastnega karnevala. Kje se je organizatorjem kljub vzorni organizaciji »zalomilo«, si oglejte in preberite na strani 6 in 7.

AKTUALNO

LANI DOBRO, ZA LETOS MANJKA PROGRAM UKREPOV

Iz poročila predsednika IS **Janeza Henigmana** o uresničevanju plana v letu 1990 v prvi točki dnevnega reda je razvidno, da podatki o ribniškem gospodarstvu v primerjavi s slovenskim nimajo tako izrazitih negativnih predznakov, se pa iz obdobja v obdobje bolj kažejo. V Sloveniji je bil tako v lanskem letu dosežen zunanjetrgovinski primanjkljaj, v ribniški občini ustvarjeni prihodki na tujem tržišču pa so znašali 42% celotnih prihodkov. Ob zastoju prodaje na domačem trgu in težavah pri plačilih, srbski blokadi ter drugih motnjah na področju prodaje, se je ribniško gospodarstvo namreč v veliki meri preusmerilo na izvoz. Dinamika industriske proizvodnje se je v Sloveniji zmanjšala, v Ribnici pa povečala za 15,5%.

V lanskem letu se je pojavila izguba tudi v ribniškem gospodarstvu, poslabšal se je likvidnostni položaj podjetij z blokadami žiro računov, povečalo se je število brezposelnih, medtem ko tehnoloških presežkov, prisilnih dopustov in stečajnih postopkov ni bilo. Na izvajanje ukrepov ekonomske politike ter poročila o drugih področjih je imel največ pripomb Demos. **Franc Mihič** je predlagal vladi, naj pripravi program ukrepov za hitrejši razvoj družbenega in zasebnega gospodarstva, naj vlada preko inšpekcijskih služb zaščiti legalne obrtnike in napravi projekt sanacije vodnih virov. Zastavil je še nekaj drugih vprašanj, na katero je odgovoril **Peter Levstek:** zazidalni načrt industrijske cone Riko je v zadnji fazi izdelave; lastnik Johanove in Oničeve hiše je Pionir, ki v pritličju prve še ni prodal lokala, I. in II. nadstropje pa za stanovanja odkupuje občina, v drugi hiši pa so že sklenjene pogodbe za odkup z zavarovalnico, SDK in banko, 14 stanovanj pa bo v IV. gradbeni fazi predvidoma odkupila občina.

Poslanci opravljajo delo vlade, ki naj se uči iz napak prejšnje

Obravnavanje preko sto strani obsegajočih poročil sodišč, občinskih upravnih in inšpekcijskih organov se je zavleklo ne toliko zaradi poročanja o njih, temveč pripomb nanje. Pod drobnogled so jih vzeli predvsem Demosovi poslanci in v svojem poslanskem klubu pooblastili poslanca **Mihiča,** da oblikuje pripombe in o njih poroča. Ker je le ta neprestano prosil za besedo, je to povzročalo negodovanje s strani predsedujočega, še posebej, ker so bile pripombe precej obsežne. Podpredsednika skupščine je vznemiril podatek iz gradiva, da se je za 48% povečalo število mladoletniških prestopkov, za 80% pa prekrškov. Zavzel se je za profesionalizem pri nadzorovanju vodnih virov, za strožje ukrepanje po ugotovitvah inšpekcij na področju prehrane, prodaje alkoholnih pijač, urbanizma in gradbeništva, saj ima neupoštevanje ugotovitev za posledico bolezni, poškodbe in druge posledice, katerih odpravljanje obremenjuje zdravstvo in proračun.

Poslanec **Marjan Hočevar** je opomnil vlado, da bi morala pripombe inšpekcijskih služb preučiti, analizirati in dati predloge za izboljšanje stanja. Skupščina zanj ni dovolj strokovno telo, pravočasna strokovna preventiva pa je najboljša naložba. Vlada naj do 31. junija poroča, kaj se je na navedenih področjih premaknilo. Med to točko se je razvnela tudi polemika med »zelenim« poslancem liberalnih demokratov **Ivanom Kosom** in poslancem **Janezem Bambičem.** Kos je poučil vlado, da ne sme delati tako kot tista iz leta 1985, ki je sprejela sklep o lokacijskem dovoljenju za gradnjo prve faze vodovoda Loški potok kljub odklonilnemu soglasju sanitarne inšpekcije zaradi premalo opravljenih analiz, iz katerih bi lahko ugotovili kvaliteto vode. V zahodni pravni državi bi zaradi nespoštovanja upravnega postopka vsi oboleli lahko tožili vlado oz. njenega predsednika za odškodnino. Bambič pa je bil mnenja, da bi do obolenja tako ali tako prišlo ne glede na to, ali bi IS takrat dal dovoljenje ali ne. Tudi prejšnji izvir, iz katerega se je napajal vodovod, naj bi bil po nekaterih ugotovitvah enako onesnažen.

Praznik brez podelitve priznanj

Ko so poslanci prišli do točke dnevnega reda, po kateri bi obravnavali spremenjen odlok o podelitvi nagrad in priznanj občine Ribnica, si je dal najprej besedo predsednik **Janez Mihelič.** V precej dolgem čustvenem nagovoru je poslance seznanil, da je »odlok očiščen revolucionarnega izrazja in uglašen na današnje razmere. Datum 26. marec ni sporen datum, je bitka med okupatorji in partizani, ki so se takrat borili za svobodo. Osnova je za današnji čas še vedno primerna in aktualna«. Podpredsednik **Mihič** je poslanski zbor seznanil, da so do roka za prijavo prispeli le trije predlogi za občinske nagrade in priznanja, SKD pa so svoje predloge zadržali v skladu z mnenjem, da so taka priznanja že preživeta. Bodoči praznik naj bi bil na »kulturni in civilizacijski osnovi in bi bil v ponos Ribničanom tudi izven meja. Predlagal je, da bi bil novi praznik v spomin na patent, ki ga je pred 500 leti dal avstrijski cesar od Turkov izmučenim Ribničanom za prodajanje suhe robe po vsej Evropi in da bi uvedli nova priznanja. »Vojska je slaba reč, tudi če je domača. Jest je ne maram«, je razmišljal poslanec SKD **Anton Marolt«.** Tisti ljudje, ki so se borili v Jelenovem žlebu, so šli tja tudi po sili, dvomim, da so bili tam prostovoljno. Nikar ne pogrevajmo vojske. Vidimo, kaj se danes dogaja v Iraku. Dajmo kaj bolj kulturnega, civilnega praznovat (aplavz). Poslanec ribniških socialistov **Alojz Marolt** je poslance opomnil, da o spremembi praznika na predsedstvu ni bilo govora in da se s takimi predlogi ne sme prisiljevati tistega, ki se ne strinja. Patent pa je bil leta 1492 podeljen vsej Kranjski, ostal pa je le Ribničan.

Predsednik skupščine se je v dilemi, kaj storiti, ker praznika zaradi dolgih procedur spreminjanja statuta občine ni mogoče kar ukiniti, 26. mrec pa je tudi že pred vrati, odločil, da da na glasovanje najprej odlok o podelitvi nagrad, kot je bilo predvideno v dnevnem redu.

Odlok ni bil sprejet, kar je pomenilo, da je še vedno v veljavi stari, »revolucionarni«. Na glasovanje je potem šel predlog, da se praznovanje praznika in s tem podelitev nagrad ob 26. marcu za letos zamrzne, kar so poslanci sprejeli. Na glasovanje je šla tudi pobuda za uvedbo postopka za določitev novega praznika, ki je bila sprejeta po logiki sprejema prejšnjega predloga. Nagrade in priznanja ob 26. marcu torej ne bodo podeljena, podelitev drugačnih občinskih priznanj ob morebitnem drugem prazniku pa je prepuščena javni razpravi in večmesečni proceduri spreminjanja statuta.

Lastiti se Gallusa je čast, pa tudi strošek

Po mnenju predsednika družbenopolitičnega zbora **Benjamina Henigmana** predsedstvo skupščine ni pristojno, da bi »požegnalo« tako obsežen projekt, kot je praznovanje 400-letnice Gallusove smrti. V imenu poslancev Demosa je zahteval poročilo o doslej porabljenih sredstvih in finančno ovrednotenje programa. Profesor **Janez Debeljak** je nato v uvodni razpravi približal poslancem veličino Gallusove osebnosti, opozarjal na dokazano ribniško poreklo tega velikega skladatelja ter orisal trud, ki je bil doslej že vložen v pripravo programa praznovanja. Poslanec in hkrati predsednik organizacijskega odbora za praznovanje Gallusa **Alojz Marolt** je zaradi pripomb na delo odbora ponudil odstop, a se je v nadaljnji razpravi pokazalo, da je do nesporazumov prišlo zaradi neinformiranosti in da večina poslancev, vključno z Demosom, program praznovanja podpira v okviru finančnih možnosti proračuna in gospodarstva. Poslanci so s sprejetimi sklepi vloženi trud štiridesetih pevcev, dramske skupine in avtorjev publikacije o freskah iz Gallusovega obdobja postavili v realne okvire in trdnejše finančne temelje.

Pogodbenemu odkupu zemljišč prednost pred prisilnim

Osrednja točka skupščinskega zasedanja se je začela z apelom predsednika izvršnega sveta, da je potrebno na zakonit način zagotoviti prostor bodočim

II 5883
REPUBLIKA SLOVENIJA NOVO MESTO KNJIŽNICA MIRANA JARCA
SO 1994/780

graditeljem. To zakonitost so si poslanci v razpravi vsak po svoje razglagali. Poslanka **Ana Bartol** je osnutek odloka o »razlastivi« Hrastij dopolnila z nekaterimi novimi lastniki parcel in drugimi popravki, da bi odlok čim bolj odražal dejansko stanje. Poslanka krajevne skupnosti Ribnica **Stanislava Hitij-Hočevarjeva** je podala naslednje, v poslanskem klubu Demosa oblikovane pripombe: ali so kulture na parcelah res take kot v odloku; zakaj se občina obnaša kot podjetje in od kje ji denar za odkup tolikšnih površin; zazidalni načrt je neracionalen, saj bi se dalo pridobiti vsaj še trideset gradbenih parcel; opraviti bi bilo potrebno anketo in ugotoviti dejanski interes po nakupu komunalno opremljenih parcel. Načelnik pristojnega občinskega sekretariata **Peter Levstek** je odgovoril: neglede na to, katera kultura je napisana v odloku, bo za odkup veljala tista, ki jo na dan ogleda ugotovi uradni cenilec; odkup bo potekal po fazah, odkup celotnega zemljišča bi si res lahko privoščilo le podjetje; manjše korekture so možne brez spremembe zazidalnega načrta, načrt pa se lahko spreminja tudi po sprejetju odloka o prenehanju lastninske pravice; interesentov za gradnjo je okrog 40, opozorili pa so tudi lastnike parcel na območju zazidalnega načrta, da lahko lastninske pravice prepišejo na sorodnike, ki bi radi uveljavljali prednostno pravico pri dodelitvi zazidalnih parcel, prepisi pa so možni tudi še po sprejemu osnutka odloka. Po živahni razpravi se je na vztrajanje **Marjana Hočevarja,** da je potrebno izkoristi vse možnosti za prostovoljen odkup parcel, preden se poseže po prisilnem odkupu, izoblikoval predlog, da se pristojni sekretariat ob pomoči dveh delegatov skuša v štirinajstih dneh pogoditi z vsemi lastniki zemljišč na območju I. in II. faze zazidalnega načrta Hrastje za prostovoljno pogodbeno prodajo zemlje. Osnutek odloka o prenehanju lastninske pravice so poslanci sprejeli tako le bolj za vsak slučaj, da bi »omehčali« lastnike zemljišč z najbolj nemogočimi zahtevami.

Zelena luč za začasno magistralo mimo šole

Skoraj tako veliko stopnjo kooperativnosti, kot so jo poslanci pokazali pri Hrastjih, so jo pokazali pri sprejemanju odločitve, ki je že mesece burila duhove in polnila stolpce Rešeta. Poslanci so po kratki razpravi, v kateri je na vest poslancev potrkala le poslanka osnovne šole **Eva Perušek,** z večino dvignjenih rok dvignili roke od drugih možnosti urejanja prometnega režima v Ribnici kot jih ponuja izvršni svet in ga s tem tudi pooblastili, da ureditev cestno prometne varnosti dologoročno vzame v svoje roke. Z obnavljanjem križišča v Hrovači se bo tako na republiške stroške pričelo v kratkem, za ostali del obnove sedanje obvoznice pa bo potrebno pridobiti še ustrezno dokumentacijo in seveda sredstva.

Vprašanja o bonih, orožju...

Poslanci so v poznih urah sprejeli še kopico odlokov in sklepov, med drugim odlok o zavarovanju neraziskanih in še neugotovljenih grobišč vojnih in povojnih žrtev revolucije in protirevolucije, ki jih proglaša za nedotakljiva in jim določa varstvo upravnih organov občine. Poslanci niso imeli pripomb na odlok o plansko ureditvenih pogojih Sv. Gregorja in Velikih Poljan, za odlok o ustanovitvi Rešeta pa so menili, da mora vsebovati tudi določbe o poslovnem in tržnem delovanju časopisa. Družbenega pravobranilca samoupravljanja po splošnem mnenju ne potrebujemo več, čeprav ga formalno še ni mogoče ukiniti. Za občinsko zdravstvo so sprejeli novo prispevno stopnjo, s katero še ni mogoče zanesljivo jamčiti občasnega ginekološkega dispanzerja v domačem zdravstvenem domu.

O množici delegatskih vprašanj, ki so jih poslanci posredovali pismeno, v samih razpravah in v zadnji točki dnevnega reda, pa se bomo razpisali skupaj z odgovori v naslednji številki Rešeta. Med njimi sta po našem mnenju »najaktivnejši« tisto o upravičenosti izplačevanja dela plače v bonih, s katerimi se nekatera ribniška podjetja izognejo plačilu prispevkov in povzročajo nelojalno konkurenco družbenih trgovin nasproti zasebnim ter tisto, ki opozarja na veliko rizičnost shranjevanja orožja teritorialne obrambe po domovih zaradi nevarnosti, da pride do neljubih nesreč. Na vojsko pa je naslovljenih nekaj vprašanj o tem, ali poseduje tajne spiske »sumljivih« ljudi, kaj namerava vojna pošta Ribnica storiti za zmanjšanje stroškov, kako skrbi za čisto okolje in podobno. Ker bodo (če bodo) odgovori najverjetneje podani zaupno, vam njihove objave v Rešetu seveda ne moremo obljubiti.

IN SKUPŠČINA JE BILA...

Sklicana za enajsto uro, ko naj bi sonce že odgrelo, ko naj bi se prebudili tudi največji zaspanci in začeli samoupravljati in razmišljati o naši lepi in lepši prihodnosti. Ob enajsti uri tudi zato (najbrž), ker če malo kasneje začnemo, gremo pa toliko prej lahko domov. Stari slovenski pregovor, da se dan zjutraj lovi, v Ribnici očitno ne velja. Ali pa? Morda. Saj so se poslanci najprej »ogreli« ob kavici po ribniških bifejih, nato so se »oborožili« še v klubih poslancev in nato naj bi šlo zares. In zares je tudi šlo. Debelo uro so razpravljali, ali naj dnevni red ostane tak, kot je predlagan, ali naj to in to točko sploh obravnavajo ali ne ali bo šesta točka obravnavana kot šesta ali pa bi jo bilo mogoče smotrno postaviti na tretje mesto itd. itd. O teh zelo zelo važnih stvareh se je treba seveda temeljito pogovoriti, da jim ne bi mogoče zanamci kaj očitali. Po tem mukotrpnem delu pa že »paše« težko pričakovani odmor, saj so kadilci že živčno mencali, nekadilci pa široko zehali, nekateri z roko pred usti, nekateri brez. V tako težko pričakovanem odmoru pa je bila tudi kavica, da bi poslance poživila in jim vlila novih moči za nadaljnje »mukotrpno sejanje«. Ob kavici so kadilci poskrbeli, da so naključni mimoidoči lahko ugibali, ali se bolj kadi iz Inlesovega dimnika ali iz prostorov TVD Partizan, kjer se je seja odvijala.

Ko je bil lepši del seje končan (beri odmor), pa so poslanci poslušali poročila raznoraznih inšpekcij: sodnika za prekrške, občinskih upravnih organov, sanitarne inšpekcije, veterinarske inšpekcije itd...

Pri vseh poročilih so seveda možne pripombe, npr.: ali je smotrn predlog sodnika za prekrške, izražen v poročilu za leto 1990, da naj bi Romom omogočili brezplačno opravljanje vozniškega izpita ali ne, češ da bodo potem manj kršili prometne predpise. Ali pa: kaj se to pravi, da ribniški policaji kontrolirajo alkoholiziranost ravno takrat, ko ima Inles občni zbor! In tako dalje in tako naprej. Poročil ne konca ne kraja, pripomb pa tudi ne. Večina poslancev se je spraševala, zakaj se nekateri posamezniki sploh vračajo na stol, ko pa ga niso uspeli niti za silo ogreti, saj so že spet »morali« pred mikrofon z naslednjo pripombo (beseda morali je v narekovanju). O retoričnih pravilih, da govornik lahko govori le deset minut, seveda ne bi zgubljali besed. Važna je demokracija. In sicer taka, ki omogoča dvema ali trem poslancem, da se neusmiljeno govorniško dokazujejo in se izživljajo nad poslušalci. Prav jim bodi! Saj smo jih vendar izvolili, saj imajo plačano odsotnost z dela, saj so vendar poslanci, torej naj le poslušajo. Če se nekateri dolgočasijo, nekateri zmrdujejo, nekateri smejejo, nič zato. Važno je, da so tu, da imajo govorniki komu govoriti. Kam bi pa prišli, če bi vsi (tako kot nekateri) zapustili dvorano in »modrovali« kar na hodniku? Kako bi šele takrat vzhidoval naš župan? Mogoče bi se pa omenjeni govorniki spomnili in predlagali, da se ozvoči tudi hodnik. Glej ga šmenta, na to niti posmiliti ne smem. Saj bi v tem primeru poslanci gotovo ušli do prvega bifeja in sklepčnost bi šla po zlu. Da bi ozvočevali vse ribniške bifeje, pa tudi ne gre. Saj bi poslanci potem lahko ušli domov. Kdo pa naj napelje zvočnike vsem poslancem domov? Mogoče bo za to poskrbel ribniški radio, da bomo kar lepo doma v kuhinji poslušali kakšno bodočnost nam kroji občinska skupščina. Kako lepo...

In če nam ne bo kaj všeč, jo lahko še vedno »popihamo« v hlev, saj je tudi okrog živine treba kaj postoriti.

»Saj res, ura je že tri popoldan, za nami je štiri ure mukotrpnega dela, treba je krmiti živino, treba je po otroke v vrtec in tudi stolov v dvorani je že več praznih kot polnih, torej prekinimo sejo in pojdimo domov!«

In tako je tudi bilo.

O zazidalnem načrtu Hrastje, o ribniški obvoznici, o nevzdržni davčni politiki, o problemu nezaposlenosti, o protipravnem nakupu lesa, o mnogih mnogih perečih problemih pa kdaj drugič.

O Bog, odpusti nam, saj ne vemo, kaj delamo!

Za vas se borim poslanec Trpin

GOSPODARSTVO

KAKO RAZŠIRJEN JE (NE)LIKVIDNOSTNI VIRUS?

Ali in kako je virus nelikvidnosti ogrozil zdravje našega gospodarstva? Kako se pred njim zaščititi in kako se ga znebiti? Kaj sploh je nelikvidnost in kaj jo povzroča? Kako pogubni so lahko njeni učinki in ali je strah pred njo vedno dovolj upravičen, da povzroča paniko in neracionalno obnašanje? Odgovore na zastavljana vprašanja smo posebej za bralce Rešeta iskali med domačimi gospodarstveniki in finančnimi strokovnjaki, ki so se kljub delikatnosti vprašanj za poslovni ugled firme v večini odzvali povabilu k sodelovanju. Odgovoren odnos do zaposlenih in drugih prebivalcev ribniške občine je očitno odtehtal »izdajo« kake zaupnejše informacije, ki bi jo utegnili zlorabiti poslovni partnerji ali konkurenca.

EUROTRANS — likvidnost boljša, a splošna neprilagojenost na recesijo

V pogovoru z direktorjem **Dušanom Čukom** smo izvedeli, da je bilo pri njih največ problemov z likvidnostjo v mesecu decembru prejšnjega leta. Z oddajo vozil v najem so znižali stroške vzdrževanja na najmanjšo možno mero in povečali fizični obseg proizvodnje. Likvidnostne težave jim blaži usmerjenost na zahodno tržišče, saj devizni input znaša kar 75%. Direktor Eurotransa je mnenja, da letos stečaji niso v modi, saj imajo nekatera podjetja blokiran žiro račun 3 krat po 30 dni, pa še vedno normalno poslujejo. Moti ga tudi, da so narejene globlje analize, vse pa se še vedno dela po starem. V t.i. izkoriščanje notranjih rezerv ne verjame, saj je v razvitem svetu velik uspeh dvigniti storilnost za en sam odstotek. Vsako večje dvigovanje storilnosti na podlagi notranjih rezerv pomeni, da se je pred tem v podjetju kradlo. Zgrožen je nad neukostjo ljudi, ki ne razumejo zapletenosti gospodarstva. Ljudje se zato ne obnašamo v skladu s situacijo tako kot na zahodu, ko se v obdobju recesije najprej odpovedo vseh nakupov, ki so vezani na standard. Pretapljanje denarja v devize in nakupi v tujini kažejo na to elementarno nepoznavanje finančnih tokov, ki se maščuje tako v gospodinjstvu kot v gospodarstvu.

TOVARNA SUKNA JURJEVICA — stanje kritično, a obvladljivo

Prvi vtis, ki smo ga dobili v pogovoru na temo likvidnosti z direktorjem tega nedavno osamosvojenega podjetja je, da je stvar kritična. Sukno je popolnoma odvisno od domačega trga, kjer so prisiljeni trgovati preko grosistov, ki si jemljejo 90-dnevni rok plačila, dogaja pa se, da ne plačajo niti po 150 dneh. S tožbami se nič ne doseže, zapre pa se še možnost prodaje preko veletrgovine. Obresti na kredite so visoke, ker pa jih je potrebno najemati na sivem trgu, je zanje potrebno plačevati 50% obresti. Ostanka dohodka ni, ker obresti vse požrejo. Prav na dan razgovora z direktorjem **Tonetom Bojcem** so Suknu deblokirali žiro račun in če bodo vsaj 15 dni likvidni, se bo zmanjšala tudi bojazen pred stečajem. Direktor razume kot notranje rezerve racionalizacijo na področju varovanja objektov, prevoza na delo, porabi energije ter zmanjševanja zaposlenih z upokojevanjem s pomočjo beneficirane delovne dobe za tkalke in predice. S plačilom za 5 let nazaj so na ta način zmanjšali število zaposlenih iz 105 na 75. Premalo se naredi na področju razbremenjevanja gospodarstva, zato v podjetju zmanjkuje sredstev za marketing in propagando. Kljub vsemu pa še ni vse tako kritično, da ne bi imeli posluha do napredka občine na kulturnem ali podobnem področju.

ITPP — plačilo odvisno od tržne zanimivosti izdelka

Z vodjem komerciale **Andrejem Matetom** smo se poleg splošne problematike likvidnosti, ki jo sogovornik obravnava v posebnem prispevku, seznanili tudi s konkretno likvidnostno situacijo v podjetju. Cash - low stanje trenutno kaže, da ima ta ribniška firma s 180 zaposlenimi 3 krat večje terjatve kot obveznosti, vključno s krediti. Tudi ITPP ima probleme na domačem trgu z grosisti, ki so zaradi zasebne konkurence postali preokorni, da bi bili lahko konkurenčni. Pri plačevanju so najprej dolžni poravnavati akreditive iz tujine, domači proizvajalci pa pridejo zadnji na vrsto. V Srbijo so nehali izvažati že pred petimi meseci, problem pa je postal še sovjetski trg, kamor so doslej izvažali brez zavarovanja plačila oz. na zaupanje. Rešitev vidi v prodoru na zahodni trg, ki so ga v zadnjem obdobju razširili s plačilno sposobnejšima Brazilijo in Anglijo. Za tržno zanimivejše izdelke je mogoče zahtevati takojšnje plačilo, za del proizvodnje pa so še vedno prisiljeni pristajati na dolge plačilne roke. Krajše roke bi bilo mogoče izsiliti z vzajemnim bojkotom grosistov, vendar si večina proizvajalcev iz socialnih razlogov tega ne more privoščiti.

TOK — likvidacijski postopek

Temeljna organizacija kooperantov je prvo ribniško družbeno podjetje, ki se je zaradi dolgotrajne nelikvidnosti in izgub znašlo v stečaju. TOK, ki je gospodaril izključno na področju zasebnih gozdov, se je v lanskem letu znašel v nemilosti politike, kmetov in spreminjajoče se gozdne zakonodaje, kar vse je prepolovilo načrtovan odkup in s tem dohodek. Ob zaključnem računu se je pokazala izguba v višini 4 milijone din, ob podanem predlogu za stečaj 1. 3. pa ima na blokiranem žiro računu 6-milijonski minus. Upnike in terjatve bo hrakti s stečajno maso predvidoma prevzelo Gozdno gospodarstvo, zaradi spremenjene gozdne zakonodaje pa za obnovitev dejavnosti TOK-a v podobni obliki ni nobene možnosti. Glede na to, da bodo tudi kmetje v zasebnih gozdovih potrebovali strokovno pomoč, strokovni delavci na čakanju in po drugih tozdih razporejeni delavci pa posedujejo znanje, se pripravlja pogodba s sekretariatom za gozdarstvo za opravljanje tovrstnih uslug, seveda, na stroške države in ne kmetov. Direktor **Jože Oberstar**, ki nam je posredoval podatke, se zaveda, da je likvidacija neizbežna, ne razume pa srda kmetov, saj je bil TOK le produkt obstoječe zakonodaje.

GOZDARSTVO JELENOV ŽLEB — kljub občasni nelikvidnosti brez izgub

Prvi podatek o likvidnostnem stanju Jelenovega žleba, ki smo ga slišali od direktorja **Janeza Lapajneja,** je, da imajo 11 krat več terjatev kot obveznosti. Zaradi solidarnosti med tozdi znoraj GG si s prelivanjem sredstev omogočajo deblokado žiro računov. Največji dolžniki so v lesnopredelovalni industriji, od katerih ni smiselno denarja izterjavati s tožbami, saj so tudi sami v težki situaciji. Z nekaterimi se celo dogovarjajo, da bi jim izplačali terjatve v naturalni obliki, npr. pohištvu. Kljub temu je Jelenov žleb s pozitivnim zaključnim računom najboljši tozd znoraj GG. 20% gozdnih površin, za katere je do novega leta veljal moratorij, še vedno ne obdelujejo, zato pa se drugje približujejo načrtovanemu etatu. Situacijo obvladujejo z zmanjševanjem števila zaposlenih, saj se je v zadnjih 15 letih zmanjšalo iz 174 na 68, prav v zadnjih mesecih pa so odkupili leta za 10 zaposlenih. Ob tem, da je 18 delavcev na čakanju na delo, obvladuje dokaj obširno gozdno družbeno posest 50 zaposlenih, kar je po direktorjevem mnenju optimalno tudi v evropskih razmerah. Razprodali so tudi vsa vozila strokovnjakov v gozdnem revirju. Predvidevajo, da bo z reorganizacijo po novi zakonodaji v javni gozdarski upravi delalo na območju sedanjega Gozdnega gospodarstva 63 strokovnjakov, ostali pa bodo delali v izvajalski organizaciji. V Jelenovem žlebu ocenjujejo, da bi bili še uspešnejši, če bi dajali manj za skupne potrebe GG oziroma če bi se osamosvojili.

INLES — na likvidnost največ vpliva management

Za vodjo finančno računovodskega sektorja **Branka Čavko** je firma likvidna, če lahko plačuje račune. Nelikvidnost je lahko posledica izgube ali neracionalnega dela. Firma je lahko tudi likvidna, a ima izgubo: v obdobju, ko zmanjšuje zaloge in terjatve do kupcev. Ko se ta proces izčrpa, se izguba pokaže tudi kot nelikvidnost. Najpomembnejši boj proti nelikvidnosti so po Čavkovem mnenju poslovne informacije, na podlagi katerih se načrtujejo poslovna dejavnost. Z uspešnim managementom se da minimalizirati vse razmere, ki silijo v nelikvidnost — razen davke. Management mora skrbeti za disperzijo na nabavnem in prodajnem trgu, da se vzroki za nelikvidnost čim bolj minimalizirajo. Inles že dolgo ni imel izgube, torej bi po tej logiki ne smel biti nelikviden. V Inlesu je tako kot v stavbnem pohištvu prisotna sezona. V določenih mesecih je bila prisotna zmanjšana likvidnost, ki se je nadomestila z bančnimi krediti, ki so se vračali v konjunkturnih mesecih. V zadnjem času ta sistem ne deluje več, ker je banka zmanjšala pasivo. Zaradi nezaupanja v državo so se zmanjšale hranilne vloge, banke pa so na to reagirale z izdajanjem akceptnih nalogov, ki so povzročili blokado žiro računov in znižanje pasive Inlesa. Da bi se izognil nelikvidnosti, se je začel zažirati v aktivo (lastna poslovna sredstva), kar je imelo v lanskem letu za posledico izpad 4 milijonov mark sredstev ali 75% enomesečne realizacije. To je cena, ki jo je Inles plačal za Markovičev protiinflacijski program. Posledica tega je tudi izpad izvozne proizvodnje, ki jo je še dodatno oviral precenjen dinar. Na likvidnost vpliva tudi davkarija, saj so se obveznosti do države v primerjavi z decembrom povečale za skoraj 20%. Trenutno je Inles tudi v izvensezonskem obdobju, ki traja do prvega maja. Razmerje med terjatvami in obveznostmi se s 25% nagiba v prid obveznosti. Po Čavkovem mnenju se na likvidnostne težave ni smiselno odzivati z ukinitvijo proizvodnje tržno manj zanimivih izdelkov, saj se s tem povečajo stroški na enoto proizvoda drugih proizvodov in se mora tak proces nadaljevati vse do ukinitve vsake proizvodnje. Meni, da stanje še ni tako kritično, hkrati pa ga moti neodgovoren odnos delavcev do lastnih delovnih mest, ki se odraža v tem, da že prvi dan dvigajo iz interne banke ves dohodek in ga obračajo izven tokov običajnega kroženja kapitala. Še najbolj tragično se mu zdi to, da se izgubi v avstrijskih trgovinah in bankah in se kot kapital zaradi prevelike stopnje tveganja nikdar več ne vrne nazaj k nam. Ob tem se zaveda, da je tako početje s strani posameznika glede na nezaupanje v državo sicer racionalno, več zaupanja pa bi morali imeti vsaj do firme, ki (vsaj za enkrat) še vedno nudi vsaj delo.

RIKO — tako kot drugje, a vendar drugače

Ko smo vodjo finančno računovodskega sektorja Rika **Matjaža Ložarja** poprosili za oceno likvidnostne situacije v največji ribniški firmi in ob tem omenili, da sprašujemo tudi druge ribniške firme, je ocenil, da bi se bilo odveč ponavljati. Riko pač deli usodo omenjenih podjetij s to razliko, da je njegov zunanji trg specifičen in je odvisen od meddržavnih pogodb.

Po tem pregledu likvidnostne situacije v večjih ribniških podjetjih lahko torej tudi mi ugotovimo, da je ta virus načel zdravje gospodarstva tudi v naši dolini. Kljub dnevnim težavam z blokadami žiro računov je videti, da se ribniškemu gospodarstvu več dolguje, kot je samo zadolženo. Gospodarstveniki iščejo vse možne oblike sanacije in nihče še ne vidi v stečaju možnosti, da se znebi odvečne delovne sile na račun države, kar drugje postaja dnevna praksa. V skrbi za zaposlene se ne razmišlja tudi o ukinjanju posamezne proizvodnje, saj je to lahko dvorezen meč, ki uniči celotno proizvodnjo. Podjetja se zaenkrat poslužujejo le humanejših oblik zmanjševanja zaposlenih kot so odkupi delovne dobe in v skrajnem primeru čakanje na delo. Zaskrbljujoče pa je predvsem to, da nikjer ne razmišljajo o zaposlovanju mladih. Glede na to, da nelikvidnost še ni nujno tudi izguba, panika in splošen pesimizem ob tem, ko je kakšen dan potrebno čakati na plačo, nista vedno na mestu. Še več, nezaupanje zaposlenih do bank in firm, ki se kaže v dvigovanju celotnih vlog, se v obliki nelikvidnosti taiste banke in firme vrača kot bumerang in ogroža tako proizvodnjo kot delovna mesta. Ob tem pa seveda ni odveč pripomniti, da bi si ob uspešnejšem managementu in izogibanju rizičnih trgov prihranili marsikakšno likvidnostno moro.

Za objavo pripravil
Stane Hafnar

Zaradi boljšega razumevanja pojava nelikvidnosti želim razložiti osnovne razloge, posledice in rešitve za nastalo situacijo

Nedvomno je osnovni razlog izrazito prevelika družbena poraba glede na ustvarjen dohodek gospodarstva. Po izračunih bi lahko gospodarstvo vzdrževalo obstoječo nadgradnjo ob dvakrat večjem dohodku, kot ga ustvarja doslej. Dohodek na prebivalca (ne na zaposlenega) bi moral biti 7000 dolarjev, da bi lahko zadržali takšno vojsko, administracijo, pa tudi zdravstvo, šolstvo... Nismo niti na polovici.

Krivično bi bilo zgolj negospodarstvo kriviti za nastalo stanje. Plače in naturalne oblike plačil so v gospodarstvu tudi naraščale hitreje kot dohodek. Toda gospodarstvo je moralo vsaj približno zasledovati plače negospodarstva. Po uradnih statističnih podatkih so bile plače v gospodarstvu Slovenije decembra 1990 za 78% višje kot decembra 1989, v negospodarstvu pa kar za 102%. Tolikokrat izrečeno »razbremenjevanje« gospodarstva se adaljuje. Negospodarstvo, ne nki tudi določa zakonodajo, se je seveda zavarovalo. Število in trajanje blokiranih računov podjetij je vse večje, črpanje žiro računov pa je določeno po prioriteti primarnega pokrivanja vse večjih družbenih potreb.

Za nekatere torej ni bojazni, dokler bo sploh še kdo životaril. Kaj pa potem? Ali ni ta trenutek že zdaj? Zaenkrat se absurd vse manj gospodarstva in enako ali več negospodarstva nadaljuje. Povečujejo se brezposelnost, stečaji, čakanje doma v gospodarstvu, prebivalstvo je z novo davčno politiko bolj obremenjeno kot prej, število vzdrževanega prebivalstva narašča, negospodarstvo pa zahteva najmanj enako kot doslej. V prejšnjih letih je takšno pomanjkanje denarja reševala inflacija, seveda zopet v korist enih in škodo drugih.

Obstajajo še drugi razlogi za pomanjkanje denarja v gospodarstvu. Eden je vsekakor plačilni »nacionalizem«, pri katerem se pri plačilih daje prednost podjetjem iz svoje republike. Tudi v lanskem letu povsem sproščen uvoz je zaradi zahtev tujih dobaviteljev po popolnem zavarovanju plačila na dan zapadlosti predvsem trgovce, ki so uvažali gotove izdelke, postavljal v situacijo dodatnega zamujanja plačila domačemu dobavitelju. K opisani situaciji veliko prispeva neustrezen tečaj dinarja, ki siromaši proizvajalce in na ta način tudi vpliva na insolventnost.

Kritična politična situacija je zmanjšala zaupanje v bančni sistem. Priče smo bili izrednemu odlivu predvsem deviz z računov občanov. To je do konca strlo naš monopolni bančni sistem, ki je izgubil glavni vir zaslužka. Banke sploh ne opravljajo več svoje funkcije, borijo se za lastno preživetje. Tako gospodarstvo, ki je te banke ustanovilo, ostaja brez njih. Koristi imajo samo prezadolženi zgubarji, ki obveznosti nikoli ne bodo mogli vrniti. Banke so namreč povsem neselektivno dajale kredite, običajno ravno gigantom, ki so bili ustanovitelji. Breme bo hote ali nehote zoper prevzel zdravi del gospodarstva.

Posledice navedenih razlogov za nelikvidnost čutimo vsi. Delavci v stalnem strahu za službo, plačo; vodilni v stalnem »beračenju« za denar svojega podjetja in vijuganju skozi vse večje število novih in dnevno spreminjajočih predpisov, upokojenci v bojazni za svoj kos pogače; starši ne vedo, kaj bo z otroci...

Kako vsaj zaustaviti neželjen tok dogajanja? Takoj bi se morale za pol zmanjšati zahteve države, kar je v obdobju porajanja nove državnosti seveda težko. Vlada se mora odločiti in žrtvovati, nekatere projekte (vojska, nov sistem državne varnosti).

Gospodarstvo se mora usmerjevati v izvoz, pri čemer jo mora z ustrezno monetarno in devizno politiko podpreti država Slovenija. Ob evidentnem izgubljanju trgov v Jugoslaviji, je stalno tarnanje popolna izguba časa in energije.

V trenutnem stanju se morajo stečaji in brezposelnost v večji meri kot v gospodarstvu pojavljati v negospodarstvu.

Temeljito se mora zmanjšati poraba vseh vrst in ta denar usmerjati v razvoj in izboljšanje kvalitete kadrov.

Nelikvidnost se mora kratkoročno gledano reševati s povečevanjem primanjkljaja države.

Glede na politično situacijo v Jugoslaviji verjetno nihče ne bo vlagal v Sloveniji, zato mora Narodna banka Slovenije začeti s primarno emisijo denarja, ki bo izključno usmerjen fizičnim osebam in ki ga bodo lahko vlagale le v lastno dejavnost in nakup delnic podjetja, s čimer bi pričeli s procesom lastninjenja. Inflacija, ki bi se na ta način sprožila, bi bila »zdrava«, saj bi razvrednotila stari, nikogaršnji kapital in pospešila privatizacijo.

Vse to je seveda lahko napisati, mnogo težje pa izpeljati. Vsak dan neodločnosti pa bo vse težje nadoknaditi. Pripravljeni pa moramo biti, da bomo pas stisnili do tiste luknjice, kjer se je pred skoraj petdesetimi leti začelo obdobje puhle debelosti. Vsi smo za, samo če bomo luknjice zopet pomaknili v željeni smeri. Puhle debelosti gotovo ne bo več.

Andrej Mate

Franc Lovšin, poslanec zbora občin skupščine Republike Slovenije

Franc Lovšin

Spoštovani!

Sedanjost je, kakršna je. Če tri ljudi vprašam, kako jim gre, mi rečejo:

— prvi: »Zanič!«

— drugi: »Vse gre k hudiču!«

— tretji: O, hvala Bogu, kar, kar, dobro mi gre,« in me medtem tako gleda skozi svoje lastne oči, kot bi gledal škorca skozi živo mejo.

Za prvega in drugega človeka vem, da jima ni lahko, tretjemu pa se moram na njegovo hvalo nasmejati samo zato, da ga ne užalim zaradi njegove trenutne sreče, za katero vem, da bo prej mrtva, kot mi bo njen gospodar voščil srečno pot.

Nekaj podobnega je z zakoni. Za ene vemo, da so zanič in za druge, da vodijo v pogubo. Tretji pa kažejo navidezno lep obraz, a so škodljivejši od prvih in drugih, kajti če jim boš verjel, boš prevaral samega sebe. To pa je tisočkrat hujše zlo, kot če bi tebe prevarali drugi.

Danes imam pred seboj nekaj besedil bodočih zakonov:

— Osnutek zakona o privatizaciji,

— Predlog za izdajo zakona o denacionalizaciji z osnutkom zakona

— Predlog za izdajo stanovanjskega zakona z osnutkom zakona in

— Predlog za izdajo zakona o gozdovih z osnutkom zakona.

Sprehodimo se ob rešitvah, ki jih navedena besedila prinašajo!

Osnutek zakona o privatizaciji podjetij

predvideva lastninsko preoblikovanje podjetij, ki upravljajo z družbenimi sredstvi, v kapitalske združbe in ob tem preoblikovanju tudi določitev lastninskih deležev posameznikov v novih delniških družbah. To pomeni, da po lastninskem preoblikovanju preneha pravica vseh delavcev vseh sedanjih delovnih in drugih organizacij na sredstvih družbene lastnine. Namesto pravice vseh do upravljanja družbene lastnine pridobe lastninsko pravico do določenega deleža podjetja tiste fizične ali pravne osebe, ki premoženje družbene lastnine kupijo. Iztržek dobi Sklad za privatizacijo, kadar gre za prodajo podjetja v celoti, ali podjetje, če proda osnovna sredstva zaradi pridobitve finančnih sredstev.

Posameznik lahko uveljavlja popust pri nakupu delnic, če je zaposlen v podjetju ali je državljan Republike Slovenije. Popust za zaposlene znaša 30% od imenske vrednosti nakupljenih delnic. Poleg tega uživa zaposleni še popust v višini 1% za vsako polno leto zaposlitve v podjetju, pri čemer je najvišji možen popust 50% na skupno imensko vrednost 20.000 DEM.

Privatizacija mora biti opravljena do 31. 12. 1993

Prejšnjim lastnikom (bivšim kapitalistom) so varovani njihovi zahtevki.

V primeru prodaje celotnega podjetja pripadajo delavcem pravice, kot jih imajo delavci, katerim je prenehalo delovno razmerje zaradi uvedbe stečajnega ali likvidacijskega postopka.

Taka je zgoščena vsebina osnutka zakona o privatizaciji v tistem delu, ki zadeva delavske pravice.

Na prvi pogled je z besedilom tega zakona vse v redu, posebej še, če upoštevamo, da je povsem skladen s parolami, ki jih je že pred leti začela metati v javnost Gospodarska zbornica, češ da je družbena lastnina last vseh in nikogar, da je le privatna lastnina garant večje uspešnosti, da mora družbena lastnina dobiti konkretnega lastnika, itd., da bo tržno gospodarstvo prineslo gospodarski napredek. Že leta so minila od tedaj, a do današnjega dne ni vidnega napredka. Viden je polom, kar pove, da tržno gospodarstvo samo zase ni odrešujoča rešitev.

Prej navedene, med ljudi vržene parole so ponekod obrodile sadove. So ljudje, tudi med slabo plačanimi delavci brez prihrankov, ki v privatizaciji res vidijo tisto, kar so jim zadnja leta trobili za socializem skriti in v rdeče oblečeni ljudje, ki v resnici niso bili nikoli komunisti, temveč le egoisti in koristolovci. Nekateri delavci se radujejo privatizacije, ker menijo, da bodo oni tisti, ki bodo postali lastniki delnic, kapitala. Veselijo se popustov, s katerimi bodo lahko kupili delnice... kapital. Mislijo, da bodo s prihodom kapitalistov in kapitala pridobili možnosti za zaposlitev...

Toda od vseh pričakovanj je za našega slovenskega delavca izredno malo ali skoraj nobene možnosti, da postane lastnik ali solastnik podjetja, čeprav ima za to vse pravne možnosti. Zakaj? Zato, ker pravne možnosti, zapisane v zakonu, še niso stvarne možnosti. Naš delavec bi starne možnosti za nakup lastninskega deleža podjetja ali delnic imel, če bi imel denar, torej finančna sredstva. Teh sredstev pa večina Slovencev nima. Nima jih, ker je socialistična država vsakemu delavcu vsa leta po vojni jemala več kot zahodne države svojim delavcem. Socialistična država je preprečevala bogatenje ljudi, zato je odtegovala delavcem sredstva in jih usmerjala v razširitev materialne podlage dela. Te podlage naj bi bile garant za pridobivanje dohodka živečih in prihodnjih generacij. Misel ni bila slaba. Roko na srce! Toda tega ne bi smeli pozabiti v tem trenutku, ko se hoče stvari razbiti in razdeliti!

Večina slovenskih delavcev živi iz meseca v mesec. Osebne dohodke tekoče porabi za vzdrževanje družin, gradnjo ali popravilo hiš, šolanje otrok. Za prihranke ostane nekaterim le boren delež osebnega dohodka.

Nakup delnic je zato za 90% Slovencev nedosegljiv sen. To predlagatelji zakona o privatizaciji dobro vedo, a se zaradi pomanjkljive narodnostne vzgoje in pomanjkanja narodne zavesti potuhnjeno pripravljajo na razprodajo družbene lastnine tujcem.

Današnja vlada vidi v zahodnoevropskih sistemih vse najlepše, najboljše. V vdoru tujega kapitala ne vidi nobene nevarnosti, nasprotno, hlepi le po svežem kapitalu, ne misleč, da s tujim kapitalom prihaja tudi tuja oblast. Vlada vidi v privatizaciji vir prihodkov, saj bodo podjetja dobili podjetniki, protivrednost podjetij pa država.

Ena najhujših pomanjkljivosti tega zakonskega besedila pa je v popolnem molku glede pravic, ki so jih delavci pridobili na sredstvih družbene lastnine v zadnjih 45 letih, s tem da so tekoče vsak mesec in letno po metodah delitve dohodka združevali sredstva za razširitev materialnih podlag dela in tako gradili in povečevali sredstva družbene lastnine. Osnutek zakona govori o varstvu pravic prejšnjih lastnikov (kapialistov), katerih delež je v sedanjih podjetjih majhen, delavskega deleža na družbeni lastnini pa sploh ne omenja, temveč ga jemlje kot delež, s katerim bo trgovala država.

Ko je v Zboru občin Skupščine Republike Slovenije potekala razprava o Predlogu zakona o privatizaciji, sem jasno prikazal ta problem in povedal, da družbena lastnina ni nastala sama od sebe, temveč so jo ustvarjali ljudje, zato brez upoštevanja deleža delavcev pri delitvi družbene lastnine, brez upoštevanja načel pravičnosti in poštenosti, privatizacija ni dopustna. Če se vrača premoženje bivšim lastnikom, je treba vrniti premoženje vsem, ki so ustvarili družbeno lastnino.

Predlog zakona o denacionalizaciji z osnutkom zakona

predvideva vračilo nepremičnin vsem prejšnjim lastnikom, katerih premoženje je bilo podržavljeno po predpisih o nacionalizaciji, zaplembi, agrarni reformi in na druge načine, če so bili ob podržavljenju jugoslovanski državljani in so to državljanstvo pridobili po 9. 5. 1945. Vračilo je splošno. Vračajo se podjetja, mala in velika posestva in veleposestva ter cerkvena posest v tolikšni meri, kot je potrebna za opravljanje in vzdrževanje dejavnosti. Vračajo se stanovanjske hiše in stanovanja. Ob vsem ostajajo nekatera pomembna vprašanja nedorečena, na primer:

Ali naj se vrača v celoti:

— zemlja kmetom, ki ne bodo kmetovali,

— premnoženje ali le do neke določene vrednosti,

— cerkveno premoženje,

— premoženje civilno pravnim osebam in društvom,

— osebam, ki so tuji državljani,

— prirast, t.j. vrednost, ki bi jo prejšnji lastniki dosegli v letih, ko jim je bilo premoženje vzeto.

Ob teh vprašanjih se zastavlja tudi vprašanje, če je družbena lastnina zadostna, da bi pokrila take zahteve. In če je, kaj bo ostalo za delavce, ki so 45 let združevali od svojega dela za »krepitev in razširitev materialnih podlag dela?« Kdo naj dobi in kdo izgubi? Čigavo premoženje je bolj njegovo: kapitalistovo, ki ga je izgubil pred 45 leti in so mu ga ustvarili tedaj živeči delavci, ali delavčevo, ki naj ga izgubi danes? Kako popravljati stare krivice brez povzročanja novih, še številnejših in še večjih in zato tudi toliko nevarnejših?

Predlog za izdajo stanovanjskega zakona

obeta obsežna preoblikovanja na stanovanjskem področju. Ob tem želi ustvariti pogoje za uveljavitev tržnih razmerij tudi na stanovanjskem področju, s tem da država vzpodbuja hitrejše razreševanje stanovanjskih vprašanj in zagotavlja pomoč pri pridobitvi stanovanj v najem. Država želi vzpostaviti financiranje stanovanjske dejavnosti s sistemom javnih financ ter s predpisi uvesti tehnično in naravovarstveno neoporečno stanovanjsko gradnjo, prenovo, predvsem pa učinkovitejše upravljanje po izvedeni privatizaciji oz. lastninjenju.

Uporaba stanovanj naj bi se po novem urejala z najemnimi pogodbami. Najemniki bi uživali varstvo države celo pri oblikovanju najemnine. Stanovanjska pravica na stanovanjih v družbeni lastnini bi prenehala. Dosedanja stanovanjska razmerja pa bi postala najemna razmerja.

Predlog razrešuje vprašanja lastninjenja družbene lastnine tako, da pravne osebe, ki imajo pravico uporabe na stanovanjih in stanovanjskih hišah, postanejo lastniki le-teh, če jih odkupijo s takojšnjim delnim plačilom in s plačilom po obrokih v dvajsetih letih.

Občina postane lastnik stanovanjskega sklada, pridobljenega s sredstvi solidarnosti na področju stanovanjskega gospodarstva ter stanovanjskega sklada splošnega ljudskega premoženja. Skupnost pokojninskega in invaliskega zavarovanja postane lastnik stanovanj, namensko zgrajenih za upokojence, ter stanovanj, ki so last ZZB NOV.

Kaj pa delavci, ki so leta in leta združevali sredstva za stanovanjsko gradnjo? Njih zakon sploh ne omenja. Kot bi jim ne bilo nič vzetega. Delijo si le veliki in država. Zato ima tudi osnutek tega zakona razredni značaj z močnim socialdržavno birokratskim nabojem.

Osnutek zakona o gozdovih z osnutkom zakona

prinaša nekatere novosti. Največja novost novega zakona je, da postanejo vsi gozdovi, razen gozdov v zasebni in zadružni lasti, lastnina Republike Slovenije. Ta novost v vsej svoji veličini res povečuje moč slovenske države, predvsem slovenske vlade kot lastnika nad temi nepremičninami.

Po dosedanji ureditvi se je kmet neštetokrat čutil ponižanega in ogroženega, ker si v lastnem gozdu ni smel posekati lastnega drevesa. Nad njim je bedela oblast. Oblast ni verjela kmetu, da zna sam oceniti, katero drevo je pravo za posek. Nova ureditev v tem pogledu ni nič boljša in nič bolj napredna. Če si država prizadeva na eni strani za privatizacijo, si na tem področju resnično ne. To pa pomeni, da vlada ni dosledna. Kadar gre za njene koristi, uporablja drugačna merila kot tedaj, ko odloča o koristih drugih.

Od pričakovanih sprememb gozdnega zakona je uresničena samo ena:

Promet z lesom je prost. To je nekaj, toda ni, kar bi moralo biti.

Zato predvidevam, da bo v Skupščini Republike Slovenije tekla o nerešenih vprašanjih iz vseh navedenih zakonskih osnutkov še ostra in nepopustljiva razprava. Za boljšo prihodnost!

Vsem lep pozdrav!

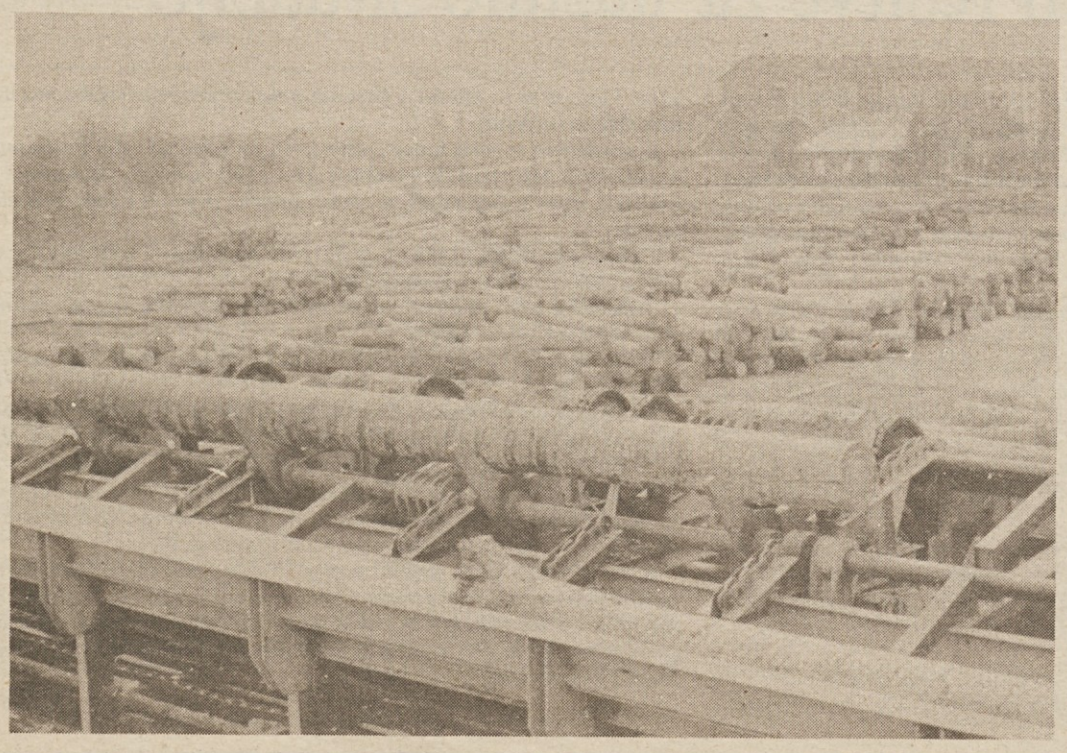

VSI OVENIJI NAJ BODO O SAMOSVAJANJE, DEMILITARIZACIJA IN MIROVNA VARNOSTNA POLITIKA TRIJE VZPOREDNI PROCESI.

DEKLARACIJA ZA MIR

Zavzemamo se za:

Slovenijo kot suvereno, miroljubno državo, ki aktivno prispeva k svetovnemu miru, za Slovenijo brez vojske in vojaške industrije.

- **Mirovni člen v novi slovenski ustavi, ki naj se glasi: "Republika Slovenija je demilitarizirana država. Prehodno obdobje, ki je potrebno za demilitarizacijo, se uredi z ustavnim zakonom."**
- **Prehodno obdobje do popolne demilitarizacije, v katerem bodo za varnost meja republike Slovenije skrbele enote policije in obstoječe enote teritorialne obrambe.**
- **Zamrznitev vseh napotitev vojaških obvznikov iz Slovenije na služenje vojaškega roka v JLA kot sestavni del uresničevanja plebiscitne odločitve.**
- **Zaustavitev nadaljnega oboroževanja v Sloveniji in Jugoslaviji.**
- **Začetek pogajanj s federacijo o odhodu enot in ustavnov JLA iz Slovenije.**
- **Izdelavo mirovne opcije za razrešitev jugoslovanske krize.**
- **Vpeljavo vrednot kulture miru in nenasilja v sistem vzgoje in izobraževanja, ter ustanovitev inštitucij miru, ki bodo preučevale in ustvarile nov varnostni sistem na temeljih socialne, ekološke, ekonomske in duhovne svobode in varnosti na dobrih mednarodnih odnosih.**

Ime in priimek

Naslov

Podpis

Podpise dostavite na **Center za kulturo miru in nenasilja, Mestni trg 13, 61000 Ljubljana.**

MNENJSKA STRAN

SKUPŠČINA
REPUBLIKE SLOVENIJE

KABINET PREDSEDNIKA

Številka: 411-01/90-16/2
Ljubljana, 12.2.1991

Spoštovani gospod
Rudi Šeligo
predsednik
Sveta RTV Slovenije

V prilogi Vam po naročilu g. predsednika pošiljam v pristojno obravnavo pismi OO SKD Ribnica z dne 3.2. in 6.2.1991. Prosim, da odbor o stališčih Sveta ali drugega pristojnega organa obvestite neposredno.

Lepo Vas pozdravljam

šef kabineta
Matjaž Jugovič

PREDSEDNIKU SKUPŠČINE SLOVENIJE
GOSPODU dr. FRANCETU BUČARJU

ZADEVA: PROTEST NA POLITIČNO OCENO TV SLOVENIJA O NEPRIMERNOSTI VLADE ZA LJUDSTVO SLOVENIJE

Dne 2. februarja 1991 nam je Slovencem TV SLOVENIJA v oddaji »UTRIP« ob 20. uri na prvem programu sporočila, da »vlada vlada v imenu vlade« in da imamo vlado, ki je **nevredna ljudstva!**

Ob takšnem sporočilu »naše TV Slovenija« se pošten volilec »parlamentarne demokracije«, v kateri smo prebivalci Slovenije vpraša, ali imamo na oblasti pluralno skupščino, potrjeno na legalnih tajnih volitvah, ali imamo na oblasti »TV Slovenijo«, ki poziva ljudstvo mimo skupščine, naj odstrani »nevredno vlado«. Podobne apele in pričakovanja smo doslej poslušali in občasno še poslušamo iz logov, katerim smo s plebiscitom povedali vse.

Povprečnega Slovenca, ki zadnje čase zopet pogosteje pozno sedi pred ekranom, tresoč se, da ne bi družbo urejali spet z represijo in orožjem, obliva ledeni znoj, ko sliši takšno »sporočilo«, ki kliče v imenu ljudstva »na pomoč«!?

Takšno politično obnašanje TV Slovenije, kaže na njeno nezadostno politično in strokovno zrelost ob prisotni ignoranci legalne oblasti in podcenjevanju ljudstva.

Nezrelost TV Slovenije se kaže dodatno tudi v tem, da v pretirani meri goji vrednote materialno prestižnega snobizma ob prisotni sodedovani katastrofalni situaciji gospodarstva in mednarodni konkurenčnosti ter zavaja Slovence kot češ da imajo »njeni kadri program«, ki bo Slovencem vse to dal in jim ne bo treba v lastnem znoju in glavobolu ustvarjati boljšo prihodnost.

Gospod, predsednik našega parlamenta, prosim Vas, da z vso modrostjo, ki ste jo doslej že večkrat izkazali, proučite ta protest in po svoji presoji ukrepate, saj smo Vam na volitvah podali svoje zaupanje.

V želji, da bi zmogli potrebno trdnost in modrost za našo deželo, Vas pozdravljam!

Predsednik OO SKD Ribnica
Franc MIHIČ, dipl. ing.

OBČINSKI ODBOR ZZB NOV RIBNICA

OBČINSKI PRAZNIK — 26. MAREC 1991

Po članih — delegatih občinske skupščine Ribnica smo obveščeni, da se je razpravljalo o prazniku občine Ribnica 26. marcu, kjer je bilo postavljeno delegatsko vprašanje oziroma predlog, da se odlok, ki določa občinski praznik 26. marec, ukine, češ, da bi morali imeti praznik, ki bi temeljil na evropskih normah in bo sprejemljiv za vse prebivalce ter bo ponos Ribničanov tudi izven slovenskih meja.

Mislimo, da se obeležbe občinskega praznika 26. marca ne moremo sramovati, ker je le-ta lahko slovenski suverenosti in svobodni Sloveniji samo v ponos.

Po napadu fašističnih sil na Jugoslavijo in po kapitulaciji jugoslovanske vojske je območje današnje občine zasedla okupatorska vojska. S prihodom okupatorja je legel na ribniško dolino strah pred prihodnostjo. Zaradi vse večjega terorja okupatorjev nad našimi ljudmi, se je kmalu po okupaciji zaradi terorja pričel širiti uporniški duh, ki je zajel vse sloje prebivalstva. V občini Ribnica so se ustanovili odbori OF že leta 1941, v katere so se vključevali vsi napredno misleči občani, tako bivši Sokoli, prosvetni fantje, krščanski demokrati, socialisti in vsi, ki jim je bila domoljubnost in svoboda glavni moto. Italijani so svoj gnev nad tako mislečimi stopnjevali in na vse načine maltretirali občane in pokrajino, saj so kraje, kjer so se pojavili prvi partizani kanonirali in bombardirali. Tako je bila Sodražica preko 30 krat bombardirana in popolnoma razrušena. Pričeli so streljati talce, požigati vasi, pošiljati nedolžne prebivalce v koncentracijska taborišča, toda tudi s takimi represalijami niso strli odpora, pač pa se je le-ta krepil. Vedno več je bilo pripadnikov partizanskih enot in pristašev OF, ki so preprečevali teror okupatorja.

Občina Ribnica je v tedanjem času imela preko 2000 aktivnih udeležencev NOB in aktivistov OF. Zaradi takega terorja je občina žrtvovala 579 občanov, od katerih je bilo 321 borcev, ki so padli v raznih enotah, nadalje je črna roka pobila 28 ljudi, ustreljenih je bilo 60 talcev, v taboriščih je umrlo 87 občanov, 83 občanov pa je umrlo zaradi fašističnega nasilja in mučenja. Poleg tega pa je bilo pobitih zaradi denuncijacij tudi več nedolžnih ljudi.

Italijanska ofenziva ni uspela uničiti partizanskih brigad in aktivistov na terenu v roški ofenzivi, te so zmagovito nadaljevale pot po vsej Sloveniji in tako prišle v marcu leta 1943 na naše območje in tu izvojevale veličastno zmago nad fašistično enoto Maccerata v Jelenovem žlebu. Vedeti moramo, da so Italijani v Jelenovem žlebu in v Ribnici hoteli po načrtu uničiti partizanske brigade in če se vprašamo, kaj so okupatorji sploh iskali v naših gozdovih, lahko ugotovimo, da so imeli namen ubijati naše ljudi na naši zemlji.

Ta dogodek naj ne bi bil ponos samo ribniškim občanom, pač pa vsem Slovencem v sedanji suvereni Sloveniji, ki bi morala toliko bolj te pomembne zmage in dogodke obeleževati in zaščititi, saj je bil boj v Jelenovem žlebu tudi boj za zmago nad okupatorjem, boj za suvereno Slovenijo in boj za življenje nas Slovencev.

V taki zahtevi krščanski demokrati in vsi, ki drugače mislijo, prav gotovo anulirajo 26. marec, kot dogodek iz časov borbe za svobodo.

Delegaciji, ki je bila na obisku v Arcceviji je bilo baje sugerirano, naj v Ribnici preidemo na drugo vsebino praznovanja. Gostiteljem prav gotovo to naše praznovanje zmage v Jelenovem žlebu proti diviziji Maccerata ni všeč, ker so bili v tej borbi italijanski fašisti, ki so že ob sklepanju pobratenja med občinami pomišljali, če bi na to sploh pristali.

Zmagal je razum, saj je bila borba proti fašizmu in okupatorjem na prvem mestu, ker so tudi sami Italijani doživljali okupacijo nacizma, ki je pripravil drugo svetovno vojno in s fašizmom tudi zatiral vse narode Evrope. Veterani iz vrst italijanskih partizanov, prav gotovo tudi priznavajo partizanski uspeh v Jelenovem žlebu, potrditev pa je tudi priznanje njihovemu občanu Arnaldu, ko je bil imenovan za častnega občana občine Ribnica, pa tudi drugih italijanskih simpatizerjev, ki so si ogledali prizorišče borbe v Jelenovem žlebu.

Nikakor nismo za to, da se ukine 26. marec kot praznik občine. Dovoljujemo si podati svoje mnenje, da se obeleži dogodek 500 let, ko je avstrijski cesar podpisal dovoljenje, da Ribničani lahko prodajajo suho robo po cesarstvu Avstrije, v tem patentu pa ničesar ne piše o svobodi in suvereni Sloveniji, ki bi jo milostni cesar lahko poklonil Sloveniji.

Če hočemo biti suvereni, nam ni potrebno, da smo provinca Avstrije, ali Italije, ker nekateri italijanski politiki tudi že postavljajo vprašanje o priključitvi slovenskega primorja in Dalmacije k Italiji.

Menimo, da se obeleži občinski praznik s kulturnim napredkom ter gospodarskim prikazom v občini s proslavo na večer pred samim praznikom, s podelitvijo priznanj občanom, brez velikih stroškov, tako, kot je bilo sprejeto z odlokom občinske skupščine.

Vse te nagrade in priznanja, ki so bila podeljena do sedaj in tudi v naprej niso preživeta. Kdor to trdi, zanika vsa prizadevanja občanov, za gospodarske uspehe in izboljšanje razmer posameznikov in podjetij v občini.

Ves postopek pa bi moral potekati v smislu sprejetega statuta, kakor tudi bi se moralo podeliti priznanja in nagrade in ni potrebno iskati novega datuma za občinsko praznovanje ali izvajati anketo med prebivalci občine za to. Posvetiti se je treba problemom gospodarstva, kako bomo prebrodili težave, v katerih se nahajamo, ter jačali napore za graditev demokracije brez zagrizenih izbruhov strank v naši občini, ki bodo omalovaževali borbo Slovencev v času druge svetovne vojne.

V razmislek vsem delegatom in lep pozdrav!

Predsednik:
VINKO KERSNIČ

Slovenija
Moja dežela.

Ob 25. marcu, dnevu materinstva, želijo Slovenski krščanski demokrati Ribnice: MATERAM V DUHU IN TELESU VOŠČIMO OB PRAZNIKU SPOŠTOVANJE IN VESELJE.

* * *

— VSEM VERNIM OBČANKAM IN OBČANOM ŽELIMO BLAGOSLOVLJENE VELIKONOČNE PRAZNIKE. ŽIVLJENJE IZ VERE V KRISTUSOVO VSTAJENJE JE TEMELJ NAŠEGA ODREŠENJA. BODRIMO DRUG DRUGEGA, DA SE TAKŠNI ŽIVLJENJSKI NARAVNANOSTI NE BOMO NIKOLI IZNEVERILI, NE ODREKLI.

* * *

Vse občanke, občane in člane Slovenskih krščanskih demokratov obveščamo, da lahko zaenkrat po svoji volji nakazujejo sredstva za delo stranke na žiro račun: OBČINSKI ODBOR SKD RIBNICA: —51310-678-25461—

V Ribnici, 11. marec 1991

PREDSEDNIKU REPUBLIŠKE SKUPŠČINE

Protest zaradi televizijskega poziva k učiteljskemu štrajku

TV Slovenija oz. njena komentatorka je 5. februarja v drugem TV dnevniku komentirala sprejem osnutka o upravljanju šolstva in pri tem pozivala učitelje, naj ne bodo »Martini Kačurji« in naj si pravočasno izbore svobodo, da ne bi onesveščeni padli v »predvojni sistem« upravljanja šolstva; da o omalovaževanju samovlade ministra dr. Venclja ne govorimo...

Da je takšen komentar mogoč, je možnih več vzrokov, tudi političnih, vendar promovirati »Evropo zdaj« in istočasno pozivati k uporu ali odklonitvi zakona o upravljanju šolstva, ki je zasnovan na načelih politične pluralne demokracije razvitega industrijskega sveta, je nepojmljivo.

To je razumljivo samo tedaj, če ozadje komentarja sloni še vedno na znanju samoupravno vodenega šolstva, ki je žal bolj ali manj slonelo na upravljanju oz. vodenju po načelu »kadija tuži, kadija sudi«. Ali res nekateri ne morejo sprejeti načela zamenljivosti političnih in drugih upravnih funkcij, kar je predpogoj za pozitivno selekcijo in novo kvaliteto?

Nezavedanje tega, da so tudi tako iskani, poceni in kvalitetni uvoženi izdelki iz industrijsko razvitih dežel rezultat znanj, ki jih daje njihovo šolstvo, upravljano na način, ki ga predvideva zakon, kritizira pa TV Slovenija, je znanju in ustvarjanju oportuno in nas odmika od »Evrope zdaj!«.

Komentiranje politično pluralne demokracije in gospodarske tržne demokracije, čeravno za neprofitni del gospodarstva, zahteva druga znanja in izkušnje, kot smo jih imeli doslej, zato se jih pojdimo učit, kot je to pred stoletji storil Primož Trubar.

Predsednik OO SKD Ribnice
Franc Mihič, dipl. inž.

PUSTNI KARNEVAL

I. Slovenski muzični pešpolk — drugače ribniška pleh banda — v svečani opravi čaka na prihod karnevala (foto Mohar)

V ritmu sambe so zaplesale gostje iz Ria de Janeira... (foto Mohar)

Čarovnica je iz Slivnice letos priletela na drugo stran, kakor prejšnje čase (foto Mohar)

Goričevski hit karnevala: hidravlična žirafa, ki so ji zadišale dobrote iz Samopostrežbe (foto Mohar)

Karnevalske norosti so se polegle, maske snele, življenje teče dalje s svojo običajno norostjo in ljudje zopet kažejo svoje prave obraze. Na pločniku se še najde kakšen pohojen star bankovec, a kaj ko tudi tisti novejši v denarnici niso dosti vrednejši. Televizija svojih naročnikov ni razvedrila s prizori ribniške norčije svetovnih dimenzij, namesto tega pa nam dan za dnem ponuja svetovne morije. Kurenta Naceta so položili v prerani grob, a mu še vedno ni dano v miru počivati. Njegovo grešno dušo še vedno vlačimo po časopisju in če se tukaj dokončno ne poslovimo od njega, nam bo poganski nagajivec zavlekel zimo še tja daleč v pomlad. Preletimo torej še zadnjič njegove norčije in pregrehe, kakor so jih videli otroci in starejši, doživeli organizatorji in udeleženci, duhovniki in žurnalisti...

Ribniško pustovanje se je v karnevalski razsežnosti razmahnilo že pred vojno, potem pa so ga občinske oblasti do osemdesetih let »nazaj držale«, da ne bi skozenj kaj preveč pikrega čezse slišale. Po okoliških vaseh se je Naceta Kurenta na pol v ilegali kljub temu slavilo, objokavalo in pokopavalo, da bi se ob koncu osemdesetih let znova pojavil v karnevalski obliki. Ribniški fantje so s svojimi norčavimi rekviziti sodelovali na raznih karnevalih po Sloveniji, od Cerknice do Ljubljane. Kdo se ne bi spomnil spoštovanih gospodov na starinskih biciklih, velikanov na hoduljah, lokomotive, Titanika, NLP-ja, forda in drugih premikajočih se objektov, ki so se zadnja leta za pustni torek privalila skozi trg na splošno začudenje in odobravanje množic. Le redki so se zavedali kopice organizacijskih problemov in so bili pripravljeni priskočiti na pomoč, da bi organizatorjem omogočili uresničitev njihovih idej do meje mogočega.

Z letošnjim karnevalom je bil dosežen vrhunec, saj se ga je udeležilo dvajset ekip z 200 udeleženci, ki so v pripravo karnevala vložili več kot 5.000 delovnih ur. Nedvomno je prerastel občinske in regijske meje, z malce večjo medijsko pozornostjo pa bi lahko presegel tudi državne. Profesionalna izvedba karnevalskih rekvizitov in brehibna organizacija dokazujeta, da je prireditev že zdavnaj prerasla pobalinsko obdobje in postaja tradicionalna. Kljub temu spektakel še ni zagazil pregloboko v vode bussinesa, saj veseli obrazi ostajajo še vedno edino plačilo za vloženi trud. Karneval je skratka olepšal pustno nedeljo večtisočglavi množici kljub kislemu vremenu, potrebno je bilo poskrbeti le še za spektakularen zaključek — javen Nacetov pogreb, kot se v demokraciji spodobi. Posvetne oblasti so pogreb odobrile, cestna zapora je bila objavljena po radiu, miličniki pripravljeni — pogrebcev pa od nikjer. V Dolenjskem listu o tem dogodku na pepelnično sredo, ki ga ni bilo, beremo:

Kordinator pustnih šem in pustnega karnevala Slavko Rus nam je povedal, da je vzrok za odpoved pogreba »mešanje župnika v stare običaje«. Bil je zelo razburjen. Zvedel je namreč, da je župnik v cerkvi oznanil, da ne bo mogel biti nihče, ki bo sodeloval na karnevalu na pepelnično sredo, priča pri poroki ali boter. Dodal je, da organizatorji pustnih norčij pošiljajo otroke k verouku in da ni prav, če duhovnik izkorišča svojo moč tako, da se meša v narodne običaje.

S temi pripombami smo seznanili ribniškega dekana Maksa Ipavca, ki je povedal, da je v cerkvi opozoril, da je lahko boter le vzoren človek, ki bo spoštoval verske zakone in bo sposoben mladega človeka voditi na življenjski poti do zrelosti. To pa gotovo ne more biti tisti, ki na pepelnično sredo, ko se prične post, veseljači in se neprimerno vede. Vendar nikomur ni branil, ampak je le svetoval, naj bi kristjani ne sodelovali v tem poganskem obredu. Sicer nima nič proti maškaram, saj je bil v mladih letih tudi on v maškarah. Vendar naj bi bil pustni karneval na dostojni kulturni ravni. Posebno mu ni všeč, ko v pustnem sprevodu nastopajo maškare-duhovniki, ker s tem sramotijo duhovniški poklic. Vprašal je, zakaj niso pri pogrebu Naceta Kurenta glavne maškare-policaji ali maškare-vojaki.

Da ne bi bilo zamere, so Naceta torej na hitro pokopali v ožjem družinskem krogu že na pustni torek. Novinarju Bauerju z Dela se je to dejanje zdelo strahopetno in ga je takole komentiral:

Kot že rečeno, se je Ribnica, simbol slovenske šegavosti in retarske svetovljanskosti, dala ustrahovati. Komaj pa si upam pomisliti, kakšne križe in težave si bo nakopal Ribničan, ki bo začel oznanjati, da je Zemlja okrogla in ne ploščata, da se potika okoli Sonca in ne obratno. Da ne govorim o mukah dvomljivca, ki bi se zoperstavil preštevanju angelcev, sedečih na konici igle. Skratka, Ribnica je mesto, kjer ne vedo, da je bil Giordano Bruno že sežgan na grmadi.

Tako piasnje je spodbodlo ribniškega gospoda dekana, da se je v Delu pod rubriko Prejeli smo postavil v bran svojega oznanila, »ustrahovanih« in »nevednih« Ribničanov: Novinar Bauer so 22. februarja v Delu zelo nepremišljeno in nepreprečljivo pomešali pustne norčije, pokopavanje Naceta Kurenta v Ribnici in pomen italijanskega filozofa in dominikanca Giordana Bruna, ki

RIBNICA '91

je bil zaradi izredno naprednih nazorov kot krivoverec sežgan na grmadi. Novinar Bauer je iz zapisa »Bo šaljiva Ribnica zdaj svetniška?«, ki ga je za »Dolenjski list« dne 21. 2. 1991 pošteno pripravil g. J. Primc, iztrgal nekaj stavkov z namenom, da bi me proglasil za silno konzervativnega duhovnika in nasprotnika vseh velikih izsledkov znanosti. Ribniško župnijo, ki je imela in še ima veliko izobraženih žena in mož in ki tako spretno uporablja izume sodobne znanosti in tehnike, da je že na šestem mestu po materialnem standardu, pa je proglasil in ponižal za nevedno mesto, kjer pač — po njegovih nedokazanih trditvah — ne vedo za Giordana Bruna in njegov žalostni konec življenja.

V ribniški cerkvi nisem nikoli oznanil, da ne bo mogel nihče, ki bo sodeloval na pustnem karnevalu, biti priča pri poroki. Pri poroki je namreč lahko priča ne le kristjan, ampak tudi ateist, musliman ali pripadnik kake druge vere. Za pričo pri poroki se zahteva polnoletnost, zdrava pamet in pa treznost (alkoholno omamljeni ne more biti priča). Tistemu, ki bi bil pri pokopavanju pusta na pepelično sredo, torej ne morem zabraniti, da ne bi šel za pričo.

Nekaj drugega pa pomeni biti boter pri krstu ali pri birmi. Tu pa ima Cerkev večje zahteve. Nesmiselno je v župnišču prositi duhovnika, da bi šel za botra tisti, ki sicer nikoli ne hodi v cerkev, ki sploh ne živi po veri in ki se redno udeležuje nekrščanskih, poganskih obredov pokopavanja pusta na pepelnično sredo. Nekateri seveda mislijo, da je za botrstvo že dovolj, če imaš nabasano denarnico dolarjev in mark, s katerimi bi se prikupil birmancu, ki najprej potrebuje botrovo poštenje in vzorno življenje.

S pustnim časom in njegovimi norčijami se je Cerkev soočala skozi stoletja. Večtisočletno izročilo se je po vsebini sicer izpraznilo, se izrodilo v zgolj burko, ni pa pod krščansko površino zamrlo. Pametna rešitev se je našla v tem, da je predpust pač »kanaliziral« človeški naravi potrebno razposajenost in posvetnost, ki pa sta običajno odnehali pred pepelnično sredo. V Prazničnem letu Slovencev Niko Kuret, ki je velik poznavalec naših narodnih običajev, omenja že Valvazorja, ki je zapisal: »Pepelnica je vendar spokorni dan, pa ga onečaščajo pregrešni fantje s takšno »pobožnostjo«, ki bi zanj zaslužili pošteno 'žehto' z nežganim pepelom.«

Ribničani, ki so res simbol slovenske šegavosti in retarske svetovljanskosti, niso razumeli mojega oznanila o pustnih šegah in o obhajanju posta, ki se začne na pepelnično sredo, kot grobo strahovanje. Edinole koordinator pustnega karnevala Slavko Rus in nekaj njegovih somišljenikov je zaradi potvarjanja mojih besed v cerkvi imelo moje oznanilo za »mešanje župnika v stare običaje.«

Slavko Rus je eden tistih ribniških zanesenjakov, ki je v zadnjem desetletju pri uveljavljanju pustovanja dobil že marsikatero poleno pod noge. In ko je ravno uspel pustovanje postaviti v stanje, da shodi, se je zalomilo tam, kjer je najmanj pričakoval: v cerkvi. Po svoje sicer razume, da dekan vzgaja vernike v spoštovanju verskih običajev, zameri pa mu, da omalovažuje celotno pustovanje na raven poganskega običaja, s tem pa obsoja tudi vse, ki se ga udeležujejo. Podobne stvari je že nekoč doživljal s strani posvetnih oblasti in je presenečen, da se ponavljajo v podobni obliki. Pusta na pepelično sredo niso pokopali, da jim ne bi pripisali slabih namenov, saj nameravajo s svojimi bogatimi izkušnjami sodelovati še naprej pri praznovanju Miklavža in drugih, tudi cerkvenih običajih. Ker ni kos filozofskim razpravam duhovnikov in novinarjev, se časopisnih polemik ni udeležil, ni pa mu seveda vseeno, da se njegovo ime vlači po časopisih. Tudi tele njegove misli sem zabeležil ob slučajnem srečanju v knjižnici, kjer se je »oboroževal« z znanjem o pustnih šegah v ribniški dolini. Iz knjige Nika Kureta Praznično leto Slovencev mi je pokazal naslednje citate:

»V Ribnici neseta slamnatega moža dva našemljenca, na čelu sprevoda pa stopa šema z burovžem in zvoni. Vse druge šeme so pogrebci. Ustavijo se v vaški gostilni in govorijo v zboru: «Dol ga položite, z bencinom ga polijte in zažgite!«. Okoli Ortneka pobijejo pusta s koli in zažgo na grmadi, okoli nje pa rajajo in pojo.

Ponekod ga spet zgodaj popoldne odneso na most. Vse šeme so v sprevodu, ena kadi pred njimi. Na mostu pusta zažgo in z gorečo plamenico vred vržejo v vodo... Vprav s pustovim pogrebom na pepelnično sredo postavijo pustnim norčijam piko na i tam, kjer pusta niso pokopali že na pustni torek.«

Prav za postavitev pike na i nam gre tudi v tem zapisu. Da Naceta Kurenta dokončno pokopljemo in prikličemo pomlad v naše kraje. Medtem ko bo ribniški pust počival, pa se v glavah ribniških fantov že snujejo načrti za še večji karneval, v katerem bodo poleg duhovnikov zastopani tudi policaji in vojaki — da bo vesoljni svet vedel, da se Ribničanje nikomur ne pustijo ustrahovati.

S. H.

[Stane Hafnar]

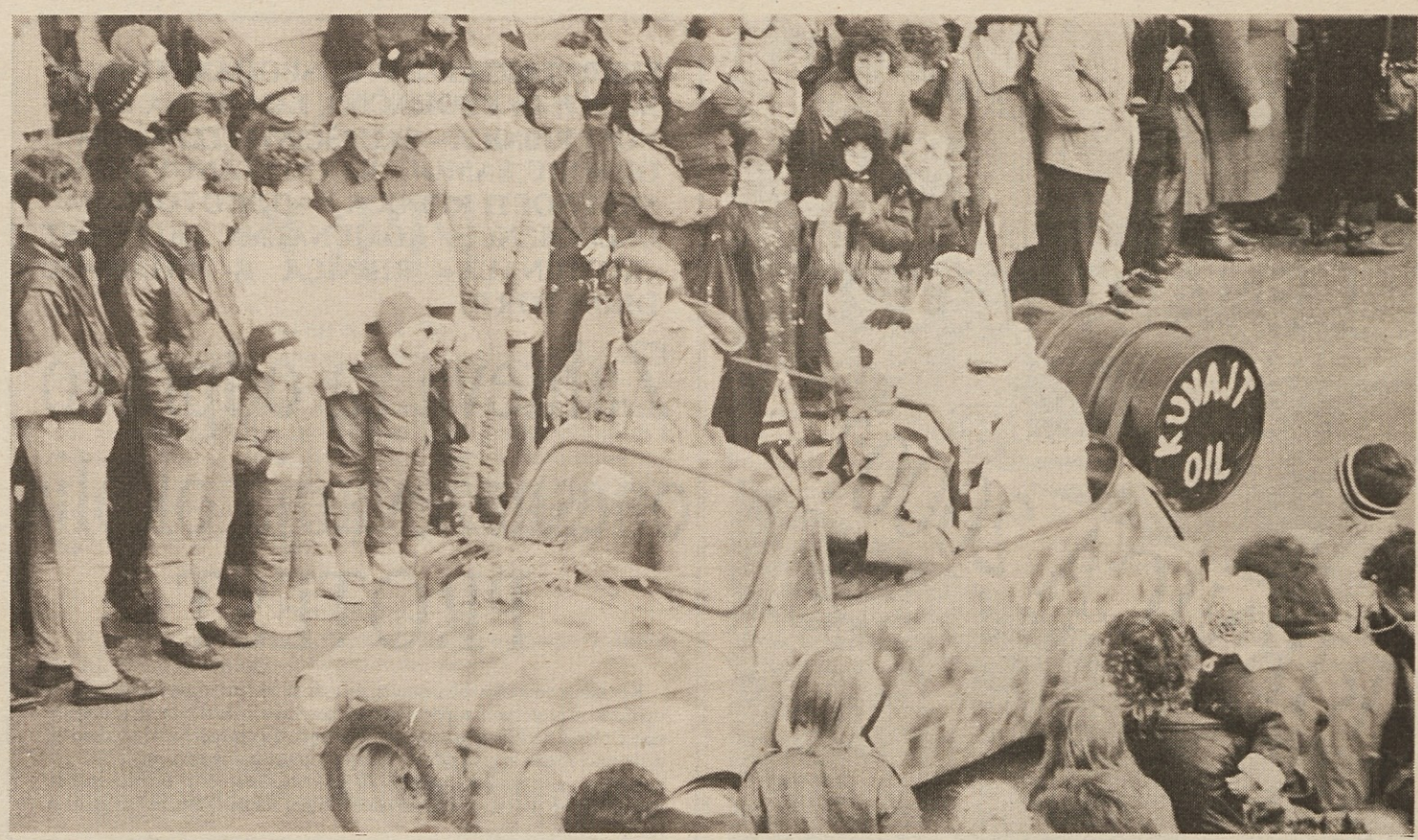

V duhu časa: lipovška oklepna enota za pomoč na kuvajtskem bojišču (foto Mohar)

Z obiskom nas je počastil sam presvetli habsburški cesar Franc Jožef z belimi lipicanci... (foto Mohar)

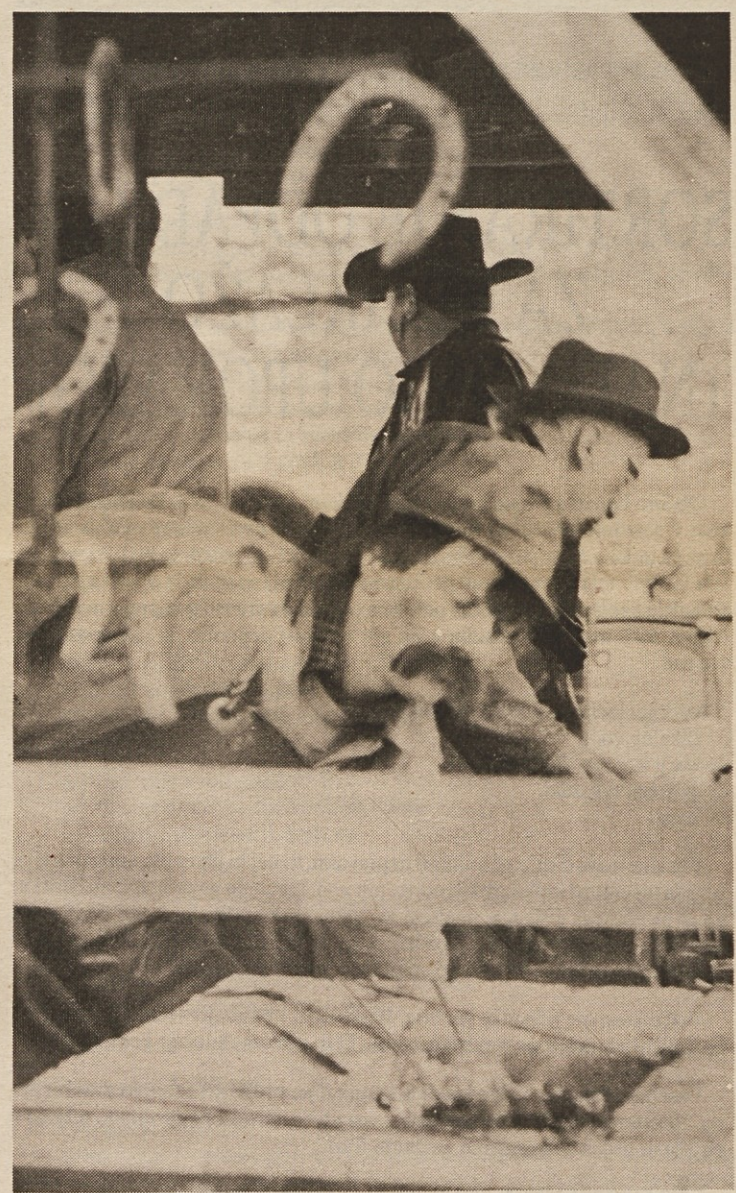

...za katere so na dolgi poti poskrbeli dolenjevaški kovači. (foto Mohar)

Strela, tole pa so čisto pravi kovanci in bankovci! (foto Mohar)

SKRB ZA OKOLJE

SORTIRANJE ODPADKOV ZA RECIKLAŽO (NADALJNJO UPORABO)

Občino Lenart že vrsto let tarejo skrbi, kam z vedno večjo količino odpadkov. V sosednji Avstriji so videli, kako del odpadkov reciklirajo. Pri avstrijski firmi Letnik — Roth so naročili projekt za ureditev te problematike. V začetku leta 1990 so začeli s polletnim poskusnim odvažanjem smeti in po nekajmesečnem delu kar lepo kaže. Dobra polovica odpadkov gre sedaj naprej v reciklažo, ostalih 40% mešanih odpadkov pa gre za staro deponijo, ki zaenkrat še ni urejena.

Avstrijci ločijo štiri vrste odpadkov:
— fekalne vode
— večji kosovni odpadki
— posebni odpadki
— ostali

Fekalne vode čistijo s čistilnimi napravami, ki naj bi jih imelo vsako naselje, seveda ločeno od industrijskih odpadnih vod. Delujejo na principu mehanskega in biološkega čiščenja, medtem ko industrijske odpadne vode čistijo tudi kemično, odvisno od vrste odpadne vode. Biološko čiščenje opravljajo tudi z nasadom vrste trstja, ki v svojo substanco vgradi strupene snovi.

Večje kosovne odpadke (omare, štedilnike...) pobirajo večkrat letno glede na količino le-teh v posameznih krajih. Dan odvoza določijo komunalci.

Posebne odpadke (odpadna olja, kemikalije, strupe itd.) zbirajo dvakrat letno. Nekatere od teh reciklirajo, tiste, ki pa jih ne morejo, kontrolirano sežgejo v posebnih pečeh z vgrajenimi zračnimi filtri.

Ostale odpadke (papir, steklo, železo, biološke odpadke...) odvažajo večkrat mesečno. Za vsako vrsto odpadka imajo določen dan odvoza, ki ga predhodno določijo. Seznam odvozov dobi vsako gospodinjstvo na posebnem letaku. Biološke odpadke npr. odvažajo enkrat na dva tedna pozimi in enkrat tedensko poleti. Papir, steklo, železo gre naprej v reciklažo, biološke odpadke kompostirajo v za to zgrajenih kompostirnicah. Zrel biokompost potem prodajo. Ostale, zaenkrat še neuporabne odpadke, teh je okrog 40%, odpeljejo na deponijo. Komunalno podjetje zaračunava le odvoz ostalih — »neuporabnih« mešanih odpadkov, odvoz sortiranih odpadkov pa je zastonj.

Firma LETNIK — ROTH projektira vse: odvoz smeti, izbor lokacije za deponijo, izdela pilotski projekt, šestmesečno »poskusno« obratuje, načrtuje in izdela kompostirnice. Njihov sistem je zelo fleksibilen. Prilagaja se trenutnemu stanju, vrsti in količini odpadkov. Analizira odpadke glede uporabnosti za reciklažo, temu sledi tudi ekonomska računica. V Avstriji in drugod po Zahodni Evropi je že več podobnih firm, ki uspešno uvajajo ta BIOPAG sistem — sortiranj odpadkov. Avstrija že v precejšnjem delu sortira odpadke po tem sistemu, od leta 1991 pa bo to zakonsko obvezno za vso državo. V Sloveniji že omenjena firma poleg Lenarta načrtuje odvoz — sortiranje odpadkov tudi v Mariboru in Murski Soboti v povezavi s KIM (komunalni inženiring Maribor).

10. 12. 1990 smo si predstavniki iz občin Kočevje, Ribnica, Delnice in Čabar ogledali sortiranje odpadkov v sosednji Avstriji ter v Lenartu. Z ogledom smo bili v glavnem zadovoljni, motilo nas je le to, da nismo videli, kako izgleda urejena deponija za ostale neuporabne odpadke. V Avstriji smo videli kompostirnico, tovarno za predelavo odpadnega polivinila in si ogledali, kako poteka odvoz odpadkov. Osveščenost sortiranja odpadkov v gospodinjstvih je precej visoka. To so dosegli in še dosegajo z dobrim propagandnim materialom — informiranjem, osebnimi pogovori, z razgovori na raznih javnih mestih — tudi v cerkvah preko duhovnikov in nenazadnje tudi z negativno motivacijo — z visokimi denarnimi kaznimi.

Če hočemo še naprej razmišljati o čistem okolju, užitni pitni vodi in podobnem, moramo tudi v naši občini storiti marsikaj za čistejše okolje, med ostalim je sortiranje ter ponovna uporaba odpadnih snovi ena izmed prvih in osnovnih poti do zdravega okolja. Če si to lahko »privošči« gospodarsko nerazvita občina Lenart, si najbrž lahko tudi naša.

M. Perušek

SEKRETARIAT ZA GOSPODARSTVO, FINANCE IN PRORAČUN, KRAJEVNA SKUPNOST RIBNICA—SKUPŠČINI IN IZVRŠNEMU ODBORU, SAMOUPRAVNI STANOVANJSKI SKUPNOSTI RIBNICA — ODGOVORNEMU USLUŽBENCU, KOMUNALNA SKUPNOST »KOMUNALA« RIBNICA — GOSPODU DIREKTORJU

Zahteva za odpravo onesnaževanja okolja PROTEST

Ker nihče od naslovnih inštitucij ničesar ne ukrene, moramo stanovalci opozoriti in protestirati zoper umazano, nezdravo in do skrajnosti neurejeno stanje okolja na Prijateljevem trgu v Ribnici. Ta del naselja, ki predstavlja ožji center mesta in je pozidan z izključno novejšimi zgradbami, je tako zanemarjen, da se zgražajo turistični ali poslovni slučajnostni obiskovalci, da ne omenjamo tudi stalnih stanovalcev, ki jim stanje že leta in leta greni in jemlje veselje do bivanja.

Utemeljitev našega protesta je v tem, da je minilo že najmanj 10 let od zaključka pozidave vseh objektov v tej soseski, pa je še vedno kraj z neprestanim gradbiščem. Gradbeni delavci so nenehno in vsakodnevno na pročelju Prijateljevega trga ali dvoriščni strani večstanovanjskega občinskega bloka na Kolodvorski ul. 4, kjer se dogaja vse mogoče in kar je skregano s kakršnimkolim načrtnim gospodarjenjem.

Če že ne vsake toliko časa v letu ne zalije kletnih prostorov lastna hišna kanalizacija in zato črpajo greznice, pa nekajkrat na leto kopljejo in zasipajo greznice in odtoke tega bloka. Skratka, neštetokrat je bilo že prekopano zemljišče ob tem bloku, in to podolgem in počez — celo tja do glavne kanalizacije ob ob gasilskem domu. Kaže, da bo tudi celo letošnje leto gradnja in nered v okolici zaradi tega objekta, oziroma ponovitev lanskega leta in prejšnjih let. To se ponavlja kar naprej iz leta v leto. Poleg navedenega stanovalci obdelujejo na tem zemljišču vrtne gredice, ki segajo prav do roba asfalta-ulice, da se zemlja posiplje na asfalt že tako in tako preozke ulice. Zelo slabo imajo tudi urejeno zbiranje in odvažanje smeti. Ob glavni ulici imajo 6 smetnjakov, od katerih je nekaj vedno nepokritih. Odpadki niso samo v posodah, ampak tudi po tleh in imajo cigani, mački vseh barv in psi vseh pasem dovolj vsakodnevne zabave. V poletnem času pa dopolnjuje to »IDILO« še mrčes, da raznih vonjav ne omenjamo. Prizadevanje starejše stanovalke bloka, ki občasno počisti navlako in umazanijo, ne zaleže, ker je naslednji dan spet po starem.

Resnično je nerazumljiv in neodgovoren odnos nekaterih stanovalcev do čistoče okolja, kakor da so nedotakljivi v svojem samopaštvu in vzvišenosti svojega »EHA«.

Predlagamo sledeče ukrepe:

1. **Zadnji čas je, da se zamenja smetjake s kontejnerjem. Poleg bloka bi tega koristila še pošta in vsa bližnja okolica. Taka rešitev bi pomenila ne samo racionalizacijo in pocenitev odvoza smeti, kot je to urejeno drugod, temveč bi tako in ob strožjem režimu odpadel tudi nered in sramota tega okoliša.**
2. **Obdelovanje gredic na neurejenem pročelju naše soseske naj bi se dovolilo le ob pogoju, da se vzdolž ceste oziroma ulice vgradi betonski robnik. Ta mora biti toliko umaknjen in vzdignjen od roba asfaltne ulice, da se zemlja ne posiplje na ulico in jo onesnažuje. Če se to ne izvede, pa se morajo gredice umakniti od roba asfalta, da se uredi BANKINA, ki mora biti prosta in vedno vzdrževana, kot je to predpis pri vsaki javni cestni komunikaciji.**
   V času vegetacije ne smete dovoliti, da so »fižolovke« in drugo visoko rastlinje tik ob cesti, kot se je prakticiralo do sedaj in kar ovira javni promet in varnost.
3. **Ker imajo vsa stanovanja na Prijateljevem trgu v kletnih prostorih zgrajene namembne prostore za kurjavo in shrambe, je skrajni čas, da se začne izvajati odlok o prepovedi odlaganja vseh vrst lesa in drv ter drugega materiala na zemljišča (ki so tudi družbena), kjer so predvidene zelenice in drugi objekti po načrtih urbanizacije. Če se ne more uveljaviti red na miren način, naj se s prisilo in sankcijami, ker bomo le tako dosegli civilizirane pogoje urejenosti mestnega okolja in odpravili anarhijo.**

Če bosta ta pobuda in protest naletela na gluha ušesa, bomo svoje pravice uveljavljali na drugih mestih, saj menimo, da smo upravičeni, da izposlujemo to, kar je s predpisi urejeno in kar daje človeku dostojno življenje, ne pa da se razvrednoti ureditev mesta, ki je zahtevala veliko družbenih sredstev.

Že desetletja prizadeti prebivalci
Prijateljevega trga v Ribnici

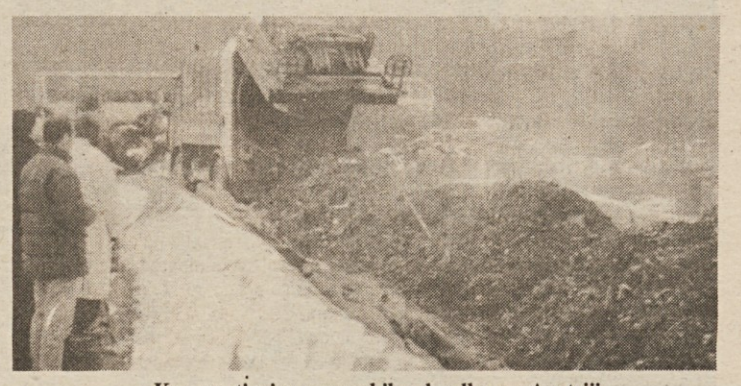

Kompostirnica organskih odpadkov v Avstriji

Namesto razpadajočih organskih snovi v zasmrajenih smetiščih dobimo iz kompostirnice zdrav kompost (foto: M. Perušek)

RAVNANJE Z ODPADKI

Splošni in še posebej materialni družbeni razvoj je v zadnjih letih povzročil izredno povečanje količine in vrst odpadkov. Kot določata republiški zakon o ravnanju z odpadki in na njegovi podlagi izdan občinski odlok o urejanju in varstvu okolja, je zaradi zavarovanja okolja, naravnih in po človeku ustvarjenih vrednot v okolju ter zavarovanja življenja in zdravja ljudi, živalstva in rastlinstva, smotrno in urejeno ravnanje z odpadki obveznost vseh. Kljub temu se še vedno v mnogih primerih odlagajo odpadki brez potrebnih higienskih ukrepov.

Ravnanje z odpadki obravnava tudi drugi občinski odlok, t.j. odlok o obveznem odstranjevanju smeti in odpadkov, ki določa, »da je na območju občine Ribnica obvezno odstranjevanje in organizirano odvažanje smeti in drugih odpadkov iz stanovanj, industrijskih objektov, poslovnih prostorov, obrtnih delavnic, gostinskih obratov, javnih zgradb, dvorišč, parkirišč, parkov in drugih virov na javna odlagališča, in sicer iz naselij Ribnica, Sodražica ter Grič«. Vendar sedaj komunalno podjetje Komunala odvaža smeti in odpadke iz večine naselij v občini Ribnica. Deponiranje se izvaja samo na deponiji Mala gora (izvzete so vse snovi, ki so škodljive za zdravje ljudi in živali in ki so nevarne za okolje). Komunalna deponija »Na Lomu« v Loškem potoku je bila v lanskem letu opuščena, s tem da je bila zasuta in zatravljena. Še vedno pa se dogaja, da se po posameznih krajevnih skupnostih odpadki odlagajo na mesta, ki niso za to določena. Zato bi v letošnjem letu skupno s komunalnim podjetjem pričeli z akcijo za odstranitev smeti in odpadkov s t.i. »divjih odlagališč«.

Komunalna organizacija ima namreč po že prej omenjenem odloku »pravico in dolžnost odstraniti vse odpadke iz vseh mest, ki niso določena za odlagališča. To delo se opravi na stroške povzročitelja, če je ta znan, sicer pa na stroške lastnika, upravljalca ali uporabnika zemljišča, na katerem so odpadki, če s predhodnim opozorilom pristojne inšpekcijske službe tega ne stori ali organizira povzročitelj, lastnik, upravljalec ali uporabnik sam«.

Omejevanje nastajanja odpadkov, usmerjanja odpadkov v ponovno uporabo ter smotrno in urejeno ravnanje z odpadki mora postati temeljna obveza vseh in vsakogar, pri katerem odpadki nastajajo. S tem se bo doseglo zmanjšanje obremenjevanja okolja z odpadki in varstvo človeka pred njihovimi škodljivimi vplivi.

SANITARNA INŠPEKCIJA
OBČINE RIBNICA

Zadrževalnik Prigorica in vpliv na ptice

Velike zamisli hidrotehnikov in ostalih velikopoteznežev so pred leti obrodile sadove v obliki megalomanskega zadrževalnika pri Prigorici. Visoke vode se ob obilnem deževju zadržijo in tako nastaja občasno akumulacijsko jezero. Ob hudem mrazu tudi zamrzne ter pritegne številne drsalce.

Voda nas že podzavestno privlači ter deluje kot nekakšen magnet. Podobno je tudi z drugimi živimi bitji, med katerimi so tudi vodne ptice. Ob vodah najdejo spomladi primerna gnezdišča, ob selitvah pa dovolj hrane in miru za počitek. Vendar vodne ptice vsega tega najdejo zelo malo pri občasnem visokem vodostaju za zadrževalnikom. Nihanje višine vode je slučajnostno, kar negativno deluje na ptičji svet. Mnoge ptice že gnezdijo, ko jih preseneti deževje ter jim ujeta voda zalije gnezda. Drug primer je bil, ko je ostala visoka voda teden ali dva in so vodne ptice (črne liske, mali ponirki, itd.) zgradile gnezda na vodi ob grmovju. Gladina vode se je v nekaj dneh znižala, gnezda pa so ostala ujeta v grmovju in s tem nedostopna za vodne ptice.

Spomladanska in jesenska selitev poteka tudi čez naše kraje. Iz visokih višin velika vodna površina privlači vodno perjad, ki išče hrano in počitek. Vendar ne najde ustrezne vodne rastlinske hrane, ki je globlje — poplavljena, ribe in ostala hrana živalskega izvora pa je bolj razpršena, oziroma jo je bistveno manj kot v stalnih jezerih. Seleče se ptice pridejo tako rekoč na varljivo nepogrnjeno mizo. To jim vzame še dodatne prepotrebne količine energije za selitev.

Nekateri obiskovalci narave si to razlagajo drugače, kot npr. Jože Kozina, Jurjevica 61, ki je v prvi letošnji številki Rešeta zapisal, (Nove ptičje vrste v naši dolini, str. 5), da poln zadrževalnik predstavlja med drugimi tudi vir prehrane, ki je ptici prepotrebna za nadaljevanje poti... Na takšne in podobne stvari moramo biti naravovarstveniki pozorni, kajti lahko pride do tega, da si nepoučni začnejo stvari napačno razlagati in propagirati posege v okolje, s tem pa prilivajo vodo na mlin vsem tistim, ki »velikopotezno popravljajo« naravo. Pri »poročilu« J. Kozina je spornih še več stvari, od avtentičnosti nekaterih podatkov do vprašljive determinacije. Poleg tega sodijo takšne in podobne inventarizacije v specializirane revije, kjer podatki dobijo svojo težo in vrednost, odvisno pač od kakovosti opravljenega dela. V Sloveniji je to revija Acrocephalus, ki jo izdaja Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, ter druge publikacije, npr. Varstvo narave, Proteus. V teh revijah gredo članki skozi kritične oči urednika in uredniškega odbora in ne prihaja (ali izjemoma) do spornih zadev glede vsebine.

Za naše okolje pa je dobrodošel vsak primeren sestavek, ki se posredno ali neposredno zavzema za varstvo narave in ohranjanje naravnega ravnovseja. Osveščanje javnosti je dandanes najučinkovitejše orožje proti uničevanju okolja.

M. Perušek

[Minko]

NAŠI KRAJI IN LJUDJE

Kljub funkciji predvsem zdravnik

Doktor Peter Rus se je v eni prejšnjih številk Rešeta že oglasil z razmišljanjem o položaju zdravstva, takrat še kot zdravnik. Ker je bil pred nedavnim imenovan za v.d. direktorja ZD Ribnica, smo se pri njem pozanimali, kako gleda na razdruževanje zdravstvenega doma, na položaj zdravstva, na socialno in epidemiološko stanje njegovih pacientov, iz tega novega zornega kota.

REŠETO: Za v.d. direktorja ZD Ribnica ste bili imenovani med razdruževalnim postopkom z ZD Kočevje. V kateri fazi je ta postopek?

Težnja po tem, da bi imeli svoj zdravstveni dom, je stara nekaj let. Zaradi zakonodaje, ki je določala populacijski maksimum, do nje ni moglo priti. Razdružitev je oviral tudi način financiranja preko sisov in drugi lokalni faktorji, večjih povezav med zdravstvenima domovoma pa pravzaprav nikoli ni bilo. Ves čas so obstajale celo zelo velike razlike med populacijama, v Kočevju je bila zaradi nezadovoljstva opazna velika fluktuacija kadra. V obeh zdravstvenih domovih je bil izveden referendum in stekli so postopki za registracijo na sodišču, ki bodo predvidoma zaključeni v enem mesecu. Razdružitev naj bi po mojem mnenju potekala po principu financiranja. Ker je Ribnica financirala skupno firmo s 40%, smo vztrajali pri tem kriteriju pri delitvi kadrov. Kljub temu, da še nismo formalno ločeni, dejansko že delujemo kot samostojni.

REŠETO: V kakšni meri bodo osamosvojitev občutili pacienti?

Osamosvojitev pomeni na nivoju upravljalskih funkcij krčenje, na strokovnem pa opravljanje vseh dosedanjih dejavnosti. Glede na kader, ki ga posedujemo, bi bilo ob pomoči občine in širše javnosti nekatere dejavnosti mogoče celo na novo organizirati, npr. opravljanje storitev za pljučne in sladkorne bolnike. Ortodontija in ortopedija bosta še vedno organizirani pri nas, od frekvence bolnikov pa bo odvisno, kako pogosto bomo to opravljali.

REŠETO: Alis te kot direktor spremenili mnenje, da je zdravstvo neustrezno organizirano?

Še vedno mislim, da kriterij število bolnikov ne more biti osnova za organiziranje zdravstva. Posledica tega je zmotno mišljenje, da je boljši tisti zdravnik, ki ima v čakalnici večje število pacientov. Sistem nas že v fazi izobraževanja sili v ustvarjanje bolnikov. Ne morem spremeniti sistema, nanj pa lahko opozarjam. Takole to izgleda v praksi: Obseg dela naj bi bil tak in tak, to bo stalo toliko in toliko, decembra naredimo bilanco, ki pokaže, da smo veliko delali zastonj. Po eni strani si primoran v to, da zdraviš čimveč bolnikov, po drugi pa v to, da ne presežeš limita. Manjka nam stimulacija za kvalitetno opravljanje dela. Zadovoljstvo pacienta je sicer merilo, ne more pa biti edino. Študije ugotavljajo, da so pristopnost zdravnika, čas, ki ga posveča pacientu, in strokovnost tisti kriteriji, ki določajo kakovost zdravstvene storitve.

REŠETO: Kaj pa zasebna zdravstvena praksa?

Do zasebnega zdravstva gojim vse večjo skepso. Zakaj? Obubožanost je vsak dan večja. Število zdravnikov, ki bi si omislili zasebno ambulanto, bi lahko prešteli na prste. Obremenitve za zdravstveno zavarovanje postajajo vse večje. Osnovno zavarovanje predvideva le zdravljenje za primere, ki so vsem skupni. Za vsak dodatni rizik bo potrebno dodatno zavarovanje. Tako postane že vožnja s kolesom dodatni rizik, saj se vsi pač ne vozijo s kolesom.

REŠETO: Padanje standarda občutite torej tudi v zdravstvu?

Paradoksalno je, da v času, ko narašča pritisk s strani vse bolj obubožane populacije na zdravstvene delavce, krčimo obseg sredstev, namenjenih zdravstvu. V krizi bi morala država več vlagati v zdravstvo, saj si le bogati državljani lahko privoščijo plačevanje računov za svoje zdravljenje. Že participacija postaja boleča in opažam, da pacient zaradi nje drugič ne prihaja več v ambulato. Vse težje je zagotavljati tekoče vzdrževanje, saj niti mesečnih akontacij ne dobivamo redno.

REŠETO: Kakšna je v takšnih razmerah vloga družinskega zdravnika?

Jaz še vedno opravljam vlogo družinskega zdravnika. (dr. Rus opravlja direktorsko funkcijo samo ob ponedeljkih in četrtkih, op. avt.) Ta oblika zdravljenja se lahko uveljavi le v okoljih, kjer ni prevelikih oddaljenosti in ni univerzalna. Zdravstvo ne ločuje družinskega zdravnika od drugih oblik, je pa vsekakor najracionalnejša oblika, saj poznavanje socialnega okolja omogoča najučinkovitejši način zdravljenja.

REŠETO: Povrniva se torej v vaše domače okolje. V Loškem potoku ste imeli v oktobru lanskega leta epidemijo zaradi onesnažene vode. Kaj bi nam lahko povedali o njenih vzrokih in posledicah?

Epidemiološko situacijo v Loškem potoku zelo dobro poznam, zato smo epidemijo hitro odkrili. Za epidemijo je bila vzrok ohlapna kontrola: ni uporabnega dovoljenja vodovoda, slabo nadzorstvo, dež, odpoved klorinatorja. Slab je tak sistem, kjer zdravstveni delavci ugotavljamo posledice. Že pred epidemijo smo zabeležili posamezne primere hepatitisa, zato se bojim, da se bo pojavil v širši obliki. Sredstva za čistilno napravo se prepočasi zbirajo in ljudem ne moremo dati nobenega jamstva, da do obolenj ne bo več prišlo. Na sestanku predstavnikov občine, krajevne skupnosti in sanitarne inšpekcije s krajani sem moral posredovati, da niso vsi skupaj naprtili krivdo za onesnaženje vode kar kmetom, ker pač gnojijo njive. Po epidemiji smo v zdravstveni dom dobili klorinator, ki ugotavlja vsebnost klora v vodi, vendar to ni zanesljiva metoda za ugotavljanje pitnosti vode. Osebno menim, da pred leti ne bi smeli napraviti novega zajetja, saj je bilo staro neoporečno in bi zadostovalo za oskrbo Loškega potoka. Nov vodovod so zgradili zaradi oskrbe Drage, ker je tamkajšnji izvir zaradi miniranja ceste presahnil. Sedanje zajetje je preplitvo, zato se procesi gnitja ne zaključijo in organske snovi ne razgradijo. Bojim se, da bo ob naslednjem spletu nesrečnih naključij potrebno vodovod zapreti. Tega se, kot kaže, še premalo zavedamo.

Stane Hafnar

POPIS PREBIVALSTVA, GOSPODINJSTEV, STANOVANJ IN KMEČKIH GOSPODARSTEV V LETU 1991

POPIS

NAMEN POPISA

Namen popisa je zbrati osnovne podatke o prebivalstvu, gospodinjstvih, stanovanjih in kmečkih gospodarstvih v Republiki Sloveniji oziroma SFRJ. Ker je popis eno izmed najobsežnejših raziskovanj, s katerimi zbiramo podatke, se mora vsak udeleženc popisa zavedati, da s tem, ko sodeluje pri popisu, prispeva svoj delež k točnosti podatkov.

S popisi in drugimi raziskovanji zbrani podatki so osnova številnim znanstvenim raziskovanjem in analizam pa tudi načrtovanjem bodočega družbenega, gospodarskega in političnega razvoja dežele.

ČAS POPISA

Popis se bo vršil v času **od 1. do 15. aprila 1991 po stanju 31. marca ob 24. uri,** ki se imenuje »kritični trenutek popisa«.

KOGA IN KAJ ZAJEMA POPIS

— vse prebivalce s stalnim prebivališčem v SFRJ,
— vsa gospodinjstva, katerih člani imajo stalno prebivališče v Republiki Sloveniji,
— vsa stalno in občasno naseljena stanovanja, nenaseljena stanovanja ter stanovanja, ki se uporabljajo kot poslovni prostori,
— kmečka gospodarstva: zasebna kmečka gospodarstva gospodinjstev, katerih člani imajo stalno prebivališče v Republiki Sloveniji.

SPLOŠNO O POTEKU POPISA

Za potrebe popisa v občini Ribnica je Izvršni set SO Ribnica imenoval Občinsko popisno komisijo (OPK). Ta je za svoje delo odgovorna Zavodu Republike Slovenije za statistiko, da na območju pripravi, organizira in kvalitetno ter pravočasno izvede popis. Za izvedbo popisa je OPK izbrala in imenovala občinske inštruktorje in popisovalce. V tem času pa že poteka poduk članov OPK, inštruktorjev ter popisovalcev.

Zavedamo se, da bo kvaliteta zbranih podatkov v veliki meri odvisna od tega, kako bodo naši občani sodelovali s popisovalci in kako bodo odgovarjali na vprašanja, ki jim jih bodo posredovali popisovalci. Zato upamo, da bomo to našo dolžnost (posredovanje podatkov potrebnih za popis Uradni list SFRJ, št. 3/90, člen 22) vsi sprejeli z razumevanjem in z zaupanjem v ljudi (popisovalce), ki so dolžni te podatke hraniti kot uradno tajnost (Ur. list RS, št. 8/90, člen 25).

Popisovalec, ki nas bo obiskal v času popisa, mora pokazati pooblastilo za popisovanje, ki ga je izdal direktor Zavoda Republike Slovenije za statistiko.

Na vprašanja v popisnih obrazcih naj odgovarjajo polnoletne osebe in tiste osebe, ki so jim podatki najbolj znani.

UPORABA PODATKOV IN NJIHOVA ZAŠČITA

Podatki, zbrani s popisom, so namenjeni za nadaljnje statistične namene razen tistih, ki bodo uporabljeni tudi za vzpostavitev registra stavb in stanovanj ter registra kmečkih gospodarstev v Republiki Sloveniji.

Podatkov, zbranih s popisom, ki se nanašajo na določenega ali določljivega posameznika, pa ni dovoljeno objavljati in se zagotavlja varstvo podatkov v skladu z zakonom. Dolžnost varovanja uradne tajnosti velja za vse izvajalce popisa in velja tudi po prenehanju delovnega razmerja oziroma po zaključku popisa.

Občinska popisna komisija se ob tej priliki obrača na vse občane v občini Ribnica s prošnjo, da prijazno in strpno sodelujejo s popisovalci v obojestransko zadovoljstvo ter s tem omogočimo, da bo delo kvalitetno opravljeno.

Občinska popisna komisija

Francetov življenjski jubilej

Zelo radi se spominjamo raznih jubilejev, ki jih imajo zaslužni ljudje v svojem življenju. Večino jih tudi medijsko označimo. Zgodi pa se, da dostikrat na take ljudi radi pozabimo, a včasih se jih vendarle spomnimo, morda tudi kasno.

Tako vam predstavljam ribniškega jubilanta Franceta Gradišarja, ki je pred kratkim dopolnil 85 let svojega trpkega pa tudi veselega in nad vse delovnega življenja. France Gradišar se je rodil 13. novembra 1905. leta v Velikih Laščah kot sin posestnika in trgovca.

Pa kdo ga ne pozna? Znan je po celi Sloveniji in še dlje, saj se je izkazoval s svojo živo besedo kot čebelarski predavatelj in svetovalec. Tudi kot pisec in sodelavec Slovenskega čebelarja je potrjeval svoje mentorsko znanje in poznavanje sodobnega čebelarstva. In kdor ga pozna, mu nikdar ne bi prisodil tako visoke koledarske starosti, ki jo zakrivajo njegov mladostni izgled, življenjska razgibanost in trdna, neuničljiva volja. Vedno diskretno nasmejan in mladeniško razigran neopazno prenaša vse tegobe in se veseli radosti sodobnega življenja.

Zelo razgibana in uspešna, posebno poudarjena je njegova dolga in bogata pot v čebelarstvu. Po vseh domovinskih obveznostih in težkih življenjskih pretresih, ko je prišel do svoje poklicne izobrazbe ter star komaj 28 let, je leta 1933 začel s čebelarjenjem. Zanimivo je pri njem dejstvo, da se je pred tem teoretično popolnoma seznanil s čebelarsko organizacijo, z življenjem čebel in vsem ostalim, kar je potrebno dobremu čebelarju. Šele potem je začel praktično čebelariti že kot vsestransko razgledan in uspešen čebelar.

Njegovi čebelarski zapiski so odlično gradivo in bodo služili kot podlaga za kroniko čebelarstva v Ribniški dolini.

Njegova predavateljska sposobnost se odlikuje z visoko strokovnostjo, ki jo črpa predvsem iz svojih velikih čebelarskih izkušenj. O tem govori tudi kronika čebelarskega društva Velike Lašče.

Ob visokem življenjskem jubileju — 85-letnici — in skoraj 60-letnici čebelarjenja naj bo ta zapis kot iskrena čestitka za zdravo in še dolgo življenje.

Franc Levstek

Program dela svetovalne službe za področje občine Ribnica v letu 1991

V letošnjem letu se je bivša pospeševalna služba formirala na nivoju kmetijskih zavodov in se preimenovala v svetovalno službo. Namen reorganizacije svetovalne službe je bil predvsem v tem, da bi bil svetovalec neodvisen od kmetijskih zadrug in bi se ukvarjal predvsem s strokovnimi vprašanji kmetijstva.

Na osnovi meril, ki jih je izdelal center za pospeševanje kmetijstva v Ljubljani, sta bila za področje občine Ribnica imenovana dva svetovalca za svetovanje v osnovni dejavnosti in en svetovalec za področje občine Ribnica in Kočevje za svetovanje v dopolnilni dejavnosti. Za svetovanje v osnovni dejavnosti sta bila imenovana ing. agr. Janez Rus in ing. agr. Janko Debeljak, za svetovanje dopolnilne dejavnosti pa dipl. ing. agr. Ana Ogorelec. Svetovanje v občini Ribnica je lokalno razdeljeno na dva dela.

Za področje od Grčaric do Gornjih Podpoljan ob glavni cesti je zadolžen ing. Janez Rus, za področje Sodražice, Gore, Loškega potoka in večji del Slemen pa je zadolžen ing. Janko Debeljak. Svetovalca sta nastanjena v prostorih KZ Ribnica, tel. 862-131.

Naloge svetovalne službe v osnovni dejavnosti:

Govedoreja
— spremljava prehrane krav, plemenskih telic, pitancev in telet,
— odvzem vzorcev krme ter izračunavanje krmnih obrokov za letno in zimsko obdobje,
— spremljanje AP kontrole,
— pomoč pri razreševanju plodnostnih motenj,
— svetovanje pri gradnji hlevov, silosov, dosuševalnih naprav in ostalih kmetijskih objektov,
— organizacija rednih pregledov molznih strojev,
— svetovanje za higiensko proizvodnjo mleka,
— usmerjanje kmetij v proizvodnji mleka in mesa.

Travništvo in pašništvo
— odvzem vzorcev zemlje za analizo ter izdelava gnojilnih načrtov,
— izdelava načrtov za agromelioracije, pašnike in spremljanje izvedbe programov,
— dokončanje del na začetnih pašnikih (Gor. Podpoljane, Pugled, Grič) in spremljanje proizvodnje na obstoječih pašnikih,
— organizacija paše plemenskih telic,
— obnavljanje travne ruše s pomočjo nove tehnologije,
— demonstracija siliranja in spremljanje siliranja,
— zatiranje plevelov na travnikih in pašnikih.

Poljedeljstvo
— testiranje škropilnic in sejalnic,
— svetovanje pri ukrepih v pridelavi koruze, pšenice in krompirja,
— obdelava tal, gnojenje, zaščita rastlin,
— demonstracijski poizkus novih načinov škropljenja z manjšo količno škropiva,
— izdelava gnojilnih programov in kolobarjenja,
— uvajanje novih sort poljščin,
— spremljanje in ukrepanje v času vegetacije.

Konjereja
— nadaljevanje z rodovnikom B,
— premiranje žrebic in rodovniških kobil,
— licenciranje plemenskih žrebcev.

Ostale naloge
— uveljavljanje ali pomoč pri uveljavljanju vseh sredstev, nadomestil, premij in kompenzacij, do katerih so kmetje upravičeni,
— strokovno izpopolnjevanje, udeležba na strokovnih seminarjih,
— organiziranje strokovnih ekskurzij za kmete,
— organiziranje strokovnih predavanj.

Program dela za dopolnilne dejavnosti in delo s kmečkimi ženami

I. Dopolnilne dejavnosti

1. Zelenjavarstvo
— predavanja — tehnologija pridelovanja, predstavitev novih sort, pridelovanje v zaščitenih prostorih, pod folijo, varstvo pred škodljivci in boleznimi, biološko pridelovanje hrane,
— raziskava o možnosti pridelovanja zelenjave za trg ali predelavo in pomoč pri tehnologiji,
— praktični poskus pokrivanja zelenjave s folijo.

2. Sadjarstvo
— predavanje — obrezovanje sadnega drevja, pomlajevanje, sajenje, cepljenje, varstvo,
— praktični prikaz obrezovanja v sadovnjaku,
— obnova starih kmečkih sadovnjakov in s tem skrb za obnovitev nekdanjega videza vasi,
— postavitev novih intenzivnih nasadov.

3. Okrasni vrt
— predavanja — kmečko dvorišče, vrt balkon, primerne rastline za na kmetijo,
— večje akcije za ureditev kmečkih dvorišč, v katere bi bila zajeta tudi šolska mladina in v kateri bi tekmovale vasi v lepši urejenosti.

4. Alternativne dejavnosti
— kmečki turizem,
— izdelovanje suhe robe

II. Delo z aktivom kmečkih žena

1. Ustanovitev aktiva v ribniški občini, v Kočevju že deluje.
2. Izobraževanje žena (predavanja in tečaji).
   Poleg omenjenih predavanj bomo po želji organizirali tečaje kuhanja, ročnih del, pripravo pogrinjkov in druge.
3. Obnavljanje starih običajev, noš, izdelkov in predstavitev širšemu krogu na Ribniškem sejmu ali na drugih prireditvah.
4. Sodelovanje na republiških razstavah.
5. Organiziranje strokovnega izleta.

Predvsem se je potrebno zavedati, da brez potrebnih finančnih sredstev, tako iz republiškega kot občinskega programa pospeševanja proizvodnje hrane, vseh nalog ne bo mogoče uresničiti. Zato je potrebno na republiški oziroma občinski skupščini čimprej sprejeti obstoječe programe, da se zagotovi stabilen vir financiranja.

NAŠI KRAJI IN LJUDJE

V spomin škofu dr. Stanislavu Leniču

V začetku tega leta je mnoge Slovence, še zlasti kristjane, pretresla vest, da je odšel od nas dr. Stanislav Lenič, ljubljanski pomožni škof. Tudi tukaj mu izrazimo naš hvaležni spomin, saj je bil osem let sodraški župnik in tako ribniški občan.

Njegovo življenje je bilo zaznamovano s trpljenjem, ki ga je premagoval z močno vero. V večeru svojega življenja se je nenehno boril z boleznijo in pokazal toliko volje do dela ter ljubezni do ljudi in Cerkve, da je bolezen, čeprav težko, znova in znova potisnil v ozadje. Tudi ta leta bolezni je rad prihajal v vse župnije ribniške dekanije, še posebej v Sodražico, kjer je kot škof spodbujal ljudi k dobroti, ki nam je ni le oznanjal, ampak predvsem kazal s svojim življenjem.

Tudi jutro njegovega življenja ni bilo otroško razigrano, saj je zgodaj ostal sirota in bil prepuščen dobrim ljudem. V Cerkljah ob Krki je zagledal lluč sveta leta 1911 in že šest let star izgubil mamo, kmalu za tem tudi očeta.

Še posebej je bilo zaznamovano s trpljenjem poldne njegovega življenja. S pomočjo dobrih ljudi je dosegel željeni cilj in je bil leta 1936 posvečen v duhovnika. Toda bližala se je vojna, ki je slovenskemu narodu prinesla toliko gorja. Doživljal jo je kot tajnik takratnega ljubljanskega škofa Gregorija Rožmana. Vsa njegova dobra prizadevanja za naš narod je povojna oblast zlonamerno obsojala, saj je hotela zatreti delo Cerkve. Tudi Stanislava Leniča so obsodili in leta 1947 je prišel v zapor, kjer je ostal osem let.

Ko je bil leta 1955 izpuščen, ga je škof Anton Vovk imenoval za upravitelja župnije Sodražica, kjer je ostal do leta 1964. »Nočemo arestanta« so se ob njegovem prihodu slišali glasovi ‚zavednih krajanov'. Toda kmalu jih je prepričala njegova dobrota in ljubezen. Med ljudmi nasprotnih strani je že takrat gradil mostove sprave. Pri vseh krajanih je postal spoštovan, pri vernih pa naravnost ljubljen župnik. Ko se je leta 1964 vrnil v Ljubljano in leta 1967 postal pomožni škof, se je vedno z velikim veseljem vračal v svojo nekdanjo župnijo. Tudi farani so ga sprejemali z velikim ponosom.

Škof Stanislav Lenič je v jutru 4. januarja to leto odšel. Njegov spomin pa naj nas še dolgo uči o odpuščanju, dobroti, ljubezni, ki jo je živel in učil med nami. Tudi danes so težki časi. Njegov zgled naj nam govori, da je tudi največje ovire življenja mogoče premagati v moči Duha.

Franc Bizjak

Umrl je Brane Ivanc

Igralec, član Drame SNG v Ljubljani, se je rodil pred triinpetdesetimi leti v Sodražici. Preden je prišel v Dramo, je dvajset let igral v zdajšnjem Slovenskem mladinskem gledališču, kjer »sem zelo veliko vladal«, vendar najraje kot Schwartzev Goli kralj. Ko je 1983 dobil na Sterijevem pozorju nagrado za Obtoženega v Smoletovih Zlatih čeveljčkih, je še zmeraj vztrajal, da bo Mackie Nož iz njegovih študentskih časov (na Delavskem odru) do konca prvi v njegovem srcu. Bil je igralec Odra 57, Eksperimentalnega gledališča, gledališča Ad hoc, ŠAG. Svoje dni je bil nepogrešljivi junak otroške TV serije o Naočniku in Očalniku, na radiu pa je celo desetletje vodil Koncerte iz naših krajev. Poleg Sterijevega najvišjega priznanja ima tudi sarajevski zlati venec, nagrado, ki so mu jo na tem festivalu podelili za vlogo v Božičevem Komisarju Krišu. Po bolezni, ki ga je pred leti prisilila, da je nekaj časa počival, je zmagoslovno spet stopil na oder kot kralj v Smoletovi Antigoni. Med njegovimi zadnjimi velikimi stvaritvami sta bili vlogi v Brechtovi Malomeščanski svatbi in Kleistovem Princu Homburškem. Nazadnje je nastopal v Havlovi Sanaciji, medtem ko se je delu pri predstavi, ki še ni doživela premiere, moral odreči.

V. R. M.

LOŠKI POTOK — Še se spominjamo starih dobrih časov prave zime, ki so se je najbolj veselili v Loškem potoku. Njihova moderna 55-metrska skakalnica je bila nekajkrat v tekmovalni sezoni prizorišče kvalitetnih skakalnih prireditev, na katerih se je usposabljal ves mladi slovenski naraščaj, pa tudi sedanji svetovni prvak **Franci Petek** je tam uril svoje sposobnosti.

Potočani so pred leti planirali ob skakalnici narediti tenis igrišče, vendar se je ideja zaradi pomanjkanja denarja zavlekla. Ne glede na vse težave prizadevni krajani računajo, da bodo kmalu zgradili ta gosposki objekt. Kaj se ve, morda se bo nekega dne na njihovem igrišču »rodila« neka nova šampionka, kot na primer Monika Seleš.

ORTNEK — Nekoč »lepotec« in ponos Ribniške doline Ortneški grad je že vrsto let v razpadajočem stanju. Vse ideje zadnjih let o možnosti revitalizacije gradu je zrušila prevelika proračunska investicija, tako, da je pred leti ribniška občinska skupščina zbrala le toliko denarja, da je grad dobil novo streho. Glede na čase, v katerih živimo, je verjetno usoda nekoč lepega kotička zapečatena, ali pa se bo našel nekdo, ki bi temu kraju lahko dal čar njegove lepote.

SODRAŽICA — V zadnjih letih so Sodražani s skupnimi močmi veliko naredili za dobro svojega kraja. Predvsem so rezultati njihovega minulega dela vidni na komunalni in gradbeni infrastrukturi. Kaj bodo delali in koliko denarja rabijo za uresničitev letošnjih želja, trenutno ne vedo, saj se še ni konstitutiralo novo vodstvo KS. V načrtih imajo med drugim nadalnje asfaltiranje manjših cestnih poti v Sodražici. Drži pa tudi, da so v tem kraju krajani opravili ogromno del z organiziranim (udarniškim) delom, ki ni bilo nikoli planirano ali zapisano v krajevnih aktih.

RIBNICA — Na Trgu Veljka Vlahoviča je opaziti nekatere spremembe. Pred nekaterimi vhodi v bloke stojijo zaenkrat še vedno pokonci v avtomobilske gume zabetonirani emjlirani zabojniki za smeti, ki po opisu sodeč niso ravno estetski, so pa dobrodošli. Prenavlja se tudi kovinsko ogrodje gugalnic in upati je, da bodo v prvih spomladanskih dneh imeli kam sesti tudi starši, saj je tudi od klopi ostalo samo okostje.

HROVAČA — Pred čistino napravo v Hrovači so se druga na drugi v več vrstah nakopičile ogromne cevi, ki bodo najbrž povezovale staro napravo z novo na drugem delu Bistrice. Stanovalci bližnjih blokov si želijo, da bi jih čimprej zasuli, pa ne toliko zaradi estetskih ali ekoloških razlogov temveč iz varnostnih, saj so postali priljubljeno, a nevarno telovadno orodje njihovih otrok.

RIBNICA — V zadnjem času so se predvsem v blokih vrstili vlomi, ker pa so marsikatera vrata ostala pretrd oreh za vlomilce, so se tega sicer donosnega posla očitno lotili amaterji. Kot je slišati, so mladoletnega vlomilca zasačili na kraju samem in sicer v novem naselju Lepovč.

M. G., S. H.

Tistega snežnega dne v februarju se komunalci niso prikazali na TVV vsaj do 13. ure, ko je nastala ta fotografija. Tako tu kot marsikje drugje po Ribnici in Sloveniji si z lopatami ni bilo moč kaj prida pomagati. Triletni počitek je »vrgel iz forme« tako komunalce kot voznike. (foto S. H.)

Vsem poštarjem, ki vsak mesec vestno raznesejo Rešeto na 4000 naslovov tudi v nemogočih vremenskih razmerah, se iskreno zahvaljujemo. SO Ribnica in uredništvo REŠETA

Takšnega zanimanja za obisk znane slovenske osebe v Ribnici dolgo ni bilo, kot za promocijo knjige in filma najboljšega svetovnega alpinista Toma Česna. Dvorana ribniškega doma JLA je bila polna, kljub relativno visokim cenam vstopnic in knjig. Obiskovalci so uživali v gledanju filma ter pripovedovanju samega Toma ob njegovem vzponu na največjo goro sveta LOTSZE.
Da se Ribničanje res razumejo na dogajanja nad 100-metrsko višino je pokazal razgovor z najboljšim slovenskim športnikom po predvajanju filma. (Foto: Milan Glavonjič)

Oktet Jakob Petelin Gallus

Bivši oktet DONIT, ki je lansko leto praznoval 15-letnico dela, si je v letošnjem letu nadel novo ime, in sicer oktet Jakob Petelin Gallus. Petnajst let je oktet vodil Tone Lovrenčič, sedaj pa je njihov umetniški vodja Marjan Trček, študent akademije za glasbo in član ljubljanske opere. Sponzorstvo podjetja DONIT je lansko leto zavoljo gospodarskih težav prenehalo. Stroške delovanja zbora bo sedaj prevzela občina Ribnica, tako kot je to v primeru ostalih kulturnih skupin. Novo ime pa je verjetno v zvezi z Gallusovim letom, ki ga letos praznujemo.

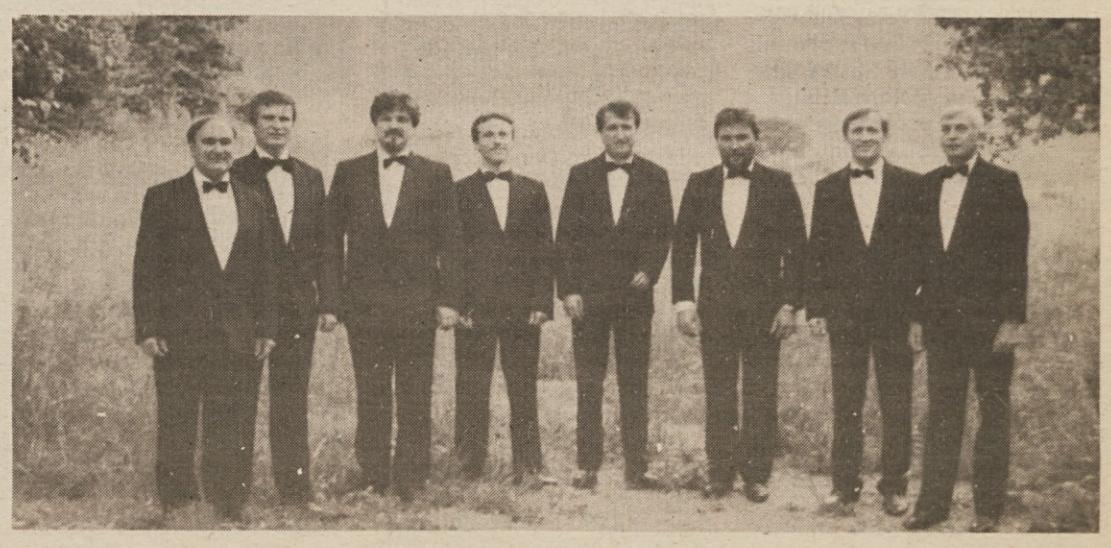

TURISTIČNA RAZGLEDNICA

Delo je v naslovnici svoje priloge Vikend magazin pred kratkim vabilo na izlet tedna od Turjaka do Ribnice. Morebitnega turista je seznanilo s kopico zanimivosti ob poti, ki lahko služijo tudi domačinom kot napotilo, kam usmeriti sicer vse preredkega gosta, ki zaide v naše kraje. Razmišljanju avtorja prispevka Draga Kralja se pridružujemo na mestu, kjer cesta zaide v ribniško deželo.

Cesta se potem skrije v globel med temne hoste, vasi pa najdejo prostor nad cesto na nevisokih terasah. Tako **Prilesje** in nato, že v ribniški deželi oziroma občini, **Dolenje** in **Gorenje Podpoljane,** vsak kraj na svoji strani ceste. Potem je **Ortnek** (536 m), majhen in nebogljen v grapi. Nekoč je bil to pomemben kraj, ki je slovel po mogočnem gradu. Ta je stal na Velikem Wrnovcu (757 m). Do slikovitih ruševin in do deloma ohranjene kapele sv. Jurija vodi kolikor toliko zaznamovana planinska pot.

Iz Ortneka vodita cesta in pešpot na vzhodno stran, na zelo razgledno **Grmado** (887 m), kjer je pod vrhom planinska koča, ki je odprta, kadar pač je. V Ortneku navadno vedo kdaj, če sploh? Kakorkoli že, z vrha je čudovit razgled širom po Dolenjski, še posebej pa na Dobrepolje. Iz Ortneka je po cesti do vrha grmade pičlih 5 kilometrov. Okrog vrha in gorskih vasi so lepi tereni za turno smuko.

Poldrug kilometer nad Ortnekom, ob cesti na Grmado leži velika vas **Velika Poljana** (610—640 m), na sončnem hribovskem svetu, ki je kakor ustvarjen za izlet ali celo počitnice. Če bi bilo po pravici in pameti, bi bila to prava turistična vas! A še ni in najbrž še nekaj časa ne bo. Enkrat bo pa zagotovo... Počitniških hišic ne manjka.

Tudi na drugo stran, na zahod od Ortneka, se vzpne cesta v Slemena, kjer je en sam izletniški in počitniški paradiž. Ni naključje, da se jedro prve vasi ob cesti — **Praproče** — imenuje kar Nebesa. Naslednja vas so **Maršiči** (680 m), kjer so v cerkvi sv. Urha ohranjene freske iz 16. stoletja in Postlov križev pot. Med naslikanimi osebnostmi posebej izstopajo sveti trije kralji in pa imenitna, enkratna lisica-romarica z raco v torbi, kardinalskim klobukom in papeževim okrasjem. Zakaj in iz koga se je hotel slikar ponorčevati?

Potem je, pri četrtem kilometru iz Ortneka (cesta je asfaltirana), velika vas na holmu — **Sveti Gregor.** Višina je kar 737 metrov. V Gregorjevi cerkvi je Langus naslikal patrona, križev pot pa je Koželjev. Cerkev je bila zgrajena na začetku prejšnjega stoletja. Sv. Gregor je rojstni kraj slovenskega politika Janeza Ev. Kreka (1865). Trdna, prava vas v idiličnem hribovskem okolju. Ne manjka sprehajališč, razgledišč in smušišč; tudi kostanjev, gob in borovnic je, menda vedno obilo.

Suhorobarska prestolnica

Iz Ortneka potem kar »pademo« v **Žlebič.** Razpotje, črpalka, gostilna. Na zahod gre cesta proti Sodražici, Novi Štifti, Travni gori in Loškemu potoku, pa čez hribe v Cerknico. Tu je kilometer proč, v bližini, (neturistična) podzemeljska jama Tentera in več drugih ponorov. Pri Žlebiču je še vasica **Slatnik** in zadaj za njo holm s cerkvico sv. Marka. Do Ribnice je le še pičlo uro hoda...

Pot zavije proti **Brežam** in **Jurjevici.** Vmes je Sv. Križ na nevisoki vzpetini, na pobočju pa 14 belih kapelic (1759); cerkev je baročna, stara natanko sto let več kakor kapelice. Jurjevica leži malo nad dolino, ravno toliko (550 m), da je od nje lep in zares širen razgled po vsej Ribniški dolini. Pravijo, da se od njih vidi kar 12 cerkva. Kraj, ki bi lahko dal dušo za turizem! Turist je v Jurjevici bolj redek kakor bela vrana, a pravijo, da še med obema vojnama ni bilo tako...

Potem so mimo še **Dolnji Lazi** in **Breg** — na bregu Bistrice — z bornimi ruševinami nekdaj mogočnega Lambergarjevega gradu Willgrain, kjer je svoj čas pridigal Trubar.

In končno **Ribnica,** prestolnica suhorobarske dežele in sedež občine. Trg ali pa že mesto? Lesna industrija, tovarna Riko in veliko obrtnikov. Pravzaprav kar živahen kraj, kjer se velja ustaviti. Če ne zaradi drugega, pa zaradi obiska gradu, ki je žal seveda samo še senca svoje nekdanje veličine.

Ribniški grad se je »rodil« menda že v 10. stoletju. Kot lastniki so se vrstili sami imenitni grbi — Žovneški v imenu oglejskih patriarhov. Turjačani, Ortenburžani, Celjani, Habsburžani, Kobenclji in še kateri. Turki niso gradu nikoli zavzeli (Ribnico so menda kar 27 krat požgali v sto letih), je pa propadel med zadnjo vojno. V obnovljenem delu gradu je danes etnografski muzej s suhorobarsko zbirko. Na grajskem prostoru je »park kulturnikov,« posvečen zelo številnim Ribničanom — pesnikom, pisateljem, politikom, likovnikom, znanstvenikom, mecenom itn.

Spomenik Frideriku!

V ribniških gostilnah ne boste ostali lačni; tudi prenočišče se bo dobilo, če boste prišli pravi čas. Morda se bo zavrtela tudi kaka vesela in zanimiva prireditev, čeprav v letošnjem koledarju ne najdem nobene, a bo to verjetno »koledarska napaka.«

Cerkev sv. Štefana iz sredine prejšnjega stoletja ima Plečnikovi »kapi » na obeh zvonikih. V cerkvi je obilo podob Langusa, Wolfa in Koželja, oltarna slika patrona pa je Groharjeva.

Natanko tistega leta, ko je Kolumb odkril Ameriko, se je tudi Ribničanom odprlo! Prihodnje leto bodo (verjetno) v Ribnici proslavili petstoletnico »patenta«, ko je cesar Friderik III. podpisal posebno dovoljenje, da lahko — od Turkov hudo prizadeti — Ribničani in okoličani prosto, po celem cesarstvu, prodajajo suho robo, pa tudi platno in živino. To je bil takrat kar krepak obliž za trpeče ribniško ljudstvo, tako rekoč korak v Evropo, kjer je postala njihova suha roba zelo cenjena. Še danes je.

Tako so šegavi Ribničani potovali po svetu in bili s svojo veselestjo in obveščenostjo povsod, zlasti pa po vrnitvah domov, pravi ustni časopisi, polni dovtipov in zabavljic v zelo prepoznavnem narečju.

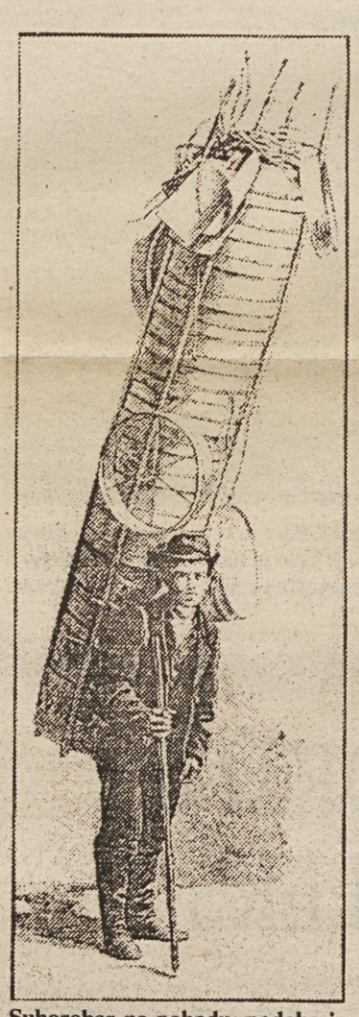

Suhorobar na pohodu, podoba iz leta 1891

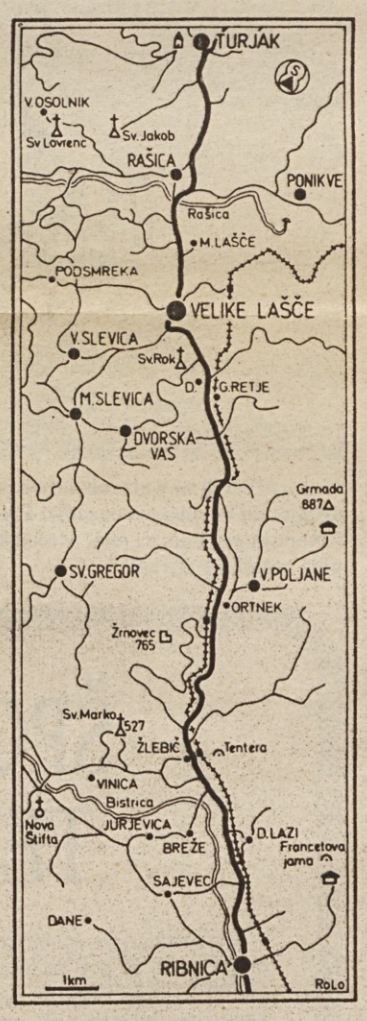

Ribniško — izletniško izhodišče

Iz Ribnice se lahko peljemo na **Travno goro** (14 km), kjer je planinski oziroma turistični dom s prenočišči in v neposredni bližini tudi smučišče z žičnico. Dostop na Travno goro je tudi iz Nove Štifte in s ceste proti Loškemu potoku.

Zanimiv je sprehod do **izvira Ribnice** ali do **ponora Bistrice.** Pod Malo goro je **Francetova jama** in ob njej jamarski dom. Gre za najmanjšo, turistično urejeno (od 1960), podzemeljsko jamo v Sloveniji (odkrita je bila leta 1937). Čeprav traja ogled le četrt ure, lahko v njej vidite vse kapniške oblike. Mimo jame vodi ribniška planinska pot do **Sv. Ane** (939 m) in naprej na razgledne **Stene** (964 m), odkoder se kaže širna panorama Dobrepolja. Na zahodno stran pa se dviga gozdnata **Velika gora,** kjer je več kakor deset vrhov, ki sežejo nad tisoč metrov visoko.

Najbolj urejen kraj

Komisija za varstvo okolja pri Turistični zvezi Okolja bo tudi letos organizirala tekmovanje turističnih krajev v Sloveniji. Najlepše kraje bodo določili po naslednjih kriterjih:

1. SPLOŠNA UREJENOST KRAJA IN OKOLICE, pri kateri je pomemben izgled obrežij in obrobij voda, gozdov, obcestij, javnih in stanovanjskih zgradb; urejenost javnih parkov, zelenic, nasadov, vrtov, balkonov in oken; urejenost kulturno-zgodovinskih objektov, naravnih spomenikov ter pokopališč.

2. PROMETNA UREJENOST KRAJA glede na stanje prometne in turistične opreme ob cestah, urejenost pločnikov in prehodov za pešce, parkirnih prostorov in avtobusnih postaj.

3. UREJENOST JAVNIH LOKALOV IN NJIHOVE OKOLICE, pri čemer je pomembna urejenost in čistoča gostinskih in trgovskih lokalov, izložb in neposrednega okolja ob industrijskih, obrtnih in drugih objektih ter opremljenost in čistoča sanitarij.

4. UREJENOST KRAJEVNE INFRASTRUKTURE kot so kopališča, naprave za zimsko in letno rekreacijo, odlagališča za odpadke, informativne table, prospekti, vodniki, poznavanje kraja.

5. TRUD IN PRIZADEVANJE PRI VAROVANJU IN UREJANJU OKOLJA

Glede na to, da v občini ni tistih pravnih turističnih krajev, ki bi lahko konkurirali npr. Bledu ali Rogaški, je zanimiv tudi predlog omenjene komisije, da bi se med sabo pomerila občinska središča. V ta namen so poslali na občinske upravne organe ocenjevalne pole s podobno vsebino. Turistom in izletnikom naj bi bile na voljo na vidnih mestih tako, da bi le ti lahko sami ocenili posamezne elemente. V jeseni naj bi se te pole zbralo, pregledalo in izbralo najboljše.

Ribnica je bila nekaj let eno samo gradbišče, zdaj pa je že kar lepo urejena in bi bilo prav, da se v to akcijo vključi. Pred leti je že bila v svoji skupini na 14. mestu, pred dvema letoma pa celo šesta. To dokazuje, da se vse bolj zavedamo prijetnejšega življenja v urejenem okolju, kamor tudi izletniki radi prihajajo in se zadržujejo, če imajo kaj videti, kaj kupiti in če so prijazno postreženi.

Prijetneje je živeti tudi v čistem okolju, zato bi bilo lepo, da v tem spomladanskem času pospravimo okrog hiše in blokov. Pa ne samo spomladi! Turistična akcija IZBIRAJMO NAJBOLJ UREJEN TURISTIČNI KRAJ V LETU 1991 je dobra spodbuda, da bi naši lepi kraji ostali privlačni vse leto.

Turistično društvo
Ribnica

Ribniška dolina

Vsak dan z mislimi po tebi potujem,
vedno nate mislim, lepa krajina.
O tebi sanjam Ribniška dolina
in vse lepote tvoje občudujem.

Kadar sem daleč stran, pred sabo vidim
tvoja polja, tvoje ceste, krajine,
ki mi vedno krase moje spomine,
ki si jih želim in se jih veselim.

Ves ta čas sem samo za tebe živel,
vedno se te spominjal bom, dolina,
in si te ponovno gledati želel.

Ribniška dolina, zame edina,
v kateri sem del življenja preživel,
mi nikoli ne pobegne iz spomina.

Tomaž Gornik

ENA BUTALSKA

Od takrat, ko so možje v staroslavnih Butalah cerkev tako nagnusno modro razširili, da je bilo naslednjo nedeljo dovolj prostora za vse Butalce, lačne božje besede, je minilo okrolo pet sto pet in petdeset let. To je ravno toliko, kolikor voz gnoja so tedaj navozili okoli cerkve, da so potem cerkvena okna začela poganjati kvišku in so bili Butalci neusmiljeno ponosni na svoj um in svoje gnojilo. Še dolgo so se Butalci potem greli v žaru svoje bistrosti in povedali vsakomur, da je v njihovi cerkvi prostora za vse, ki hočejo v cerkev.

Pa so možje čez pet sto pet in petdeset let po proslavitvi svojega uma sedeli v krčmi in modrovali. Eden med njimi je bil posebno dobrega spomina, pa je domislil druge, da se od tistega časa, ko so cerkev razširili, butalsko vino ni nič spremenilo, ampak je enako dobro kot tedaj, ko so od potiskanja cerkvenega zidu prepoteni možje nagnili v potu svojega obraza zasluženi maseljc in se je potem dogodek jako krasno razvil v vsesplošno razpoloženje.

Pa se je tokrat med Butalci znašel tudi Tepanjčan, ki mu je sladko butalsko vince ravno tako teknilo kot pridelovalcem njegovim. Postal je korajžen in je dejal: »Kaj boste vi, Butalci, ki ste šli pamet kupovat, pa je še sedaj nimate zadosti. Če bi naši dedje svetu takšno bistrost in iznajdljivost pokazali, kot so jo vaši, bi jih mi častili noč in dan pa še vmes.« Butalci ne bi bili butalskega rodu, če ne bi vsiljivca takoj razumeli in ga ročno na hlad postavili. Potem so sedli nazaj za mizo in dolgo molčali. Pa se je oglasil potomec tistega moža, ki ga je pred pet sto pet in petdesetimi leti grizla vest po desnem bedru: »Pa menda ne bomo zaostajali za Tepanjčani. Kar oni, to mi še boljše.« Bliskoma so se spogledali možje butalski, zatrepetalo jim je srce, vneto za butalsko slavo, brez besede so vstali, pozabili plačati zapitek in stopili čez cesto naravnost v farovž. Gospoda so našli prav pri južini. Pozdravili so hvaljen Jezus, sedli h gospodu za mizo in spremljali gospodovo žlico z očmi od sklede do ust, dokler je bilo kaj v skledi. Ko je gospod žlico odložil, so debelo pogoltnili in tisti med njimi, ki ga je občinska uš izbrala za prvega med enakimi, je s strahospoštovanjem tako spregovoril. »Drugo nedeljo je ravno pet sto pet in petdeset let, kar se je naša slavna butalska cerkev iz gnoja dvignila. Da ne bi ta dan kar po nemarnem pozabljen minil, lepo vas prosimo, pripravite nam slovesno mašo s tremi pridigarji in štiridesetimi pevci. Po maši bomo pa še mi s kanonom streljali, da se bo slavnost naša daleč naokoli slišala.«

Debelo jih je pogledal butalski župnik in jih je bil prvič vesel. »Glej,« si je mislil, »saj niso ti moji Butalci tako butasti.« Rekel pa je: »Zgodilo se bo, kakor je vaša volja,« in je odšel s polnim trebuhom počivat po obilni jedači.

V svesti velikega dogodka je župnik že drugi dan začel s skušnjami. Grozansko resno je pri skušnjah sodelovalo pol Butal. Pesem njihova bila je vredna angelcev v nebesih. Mehka blaženost je pevcem in učiteljem njihovim sijala iz obraza.

Za to, kar se je godilo v Butalah, so izvedeli tudi Tepanjci. Pa kar verjeti niso mogli, da so se Butalci razsvetlili. Zato so Butalcem svoj prihod na slavno mašo napovedali, da bodo videli, kaj je laž in kaj res. Pa se Butalci niso tega strašili, nego jih je skrbelo, kam bi bose noge med mašo skrili, da bi Tepanjci ne videli, da za čevlje nič ne skrbijo. Zadrega se je rešila tako, da bodo denar za obuvalo dali iz občinske blagajne, da ne bodo sami pevci imeli stroška z njim.

»Če bodo s svojimi glasovi ponesli daleč v Tepanje butalsko slavo, jim morajo noge lepo spodobno tičati v šolnih. Smo pa šolne dolžni plačati iz občinske blagajne, če naj še velja stara butalska pravica, da Butale poplačajo tistemu, ki jih časti,« je imenitno ustanovil butalski župan.

Pa so za to odločitev izvedele butalske babe, tiste, katerih možje niso pustili slikarju Packi v butalski grb namesto zmaja namalati. Zagnale so vrišč in trušč, da so v Tepanjcih mislili, kako v Butalah spet luna gori. »Taka da je ta,« so vreščale, »me bose leto in dan, oni srakoperji pa v šolnih na občinske stroške! Jim bomo že pokazale, poštene butalske žene ob stran postavljati!«

Doma so se strupeni sokovi po žilah krone božjega stvarstva tako razplamteli, da so se možje njihovi v kot pod razpelo stisnili in pri križanem iskali pomoči. Pa ni nič pomagal. Segnale so jih na sredo vasi in vsakemu možaku v roke potisnile nekaj jajc ter mu zabičale, da dokler ne bodo vseh nebodijih treba videle rumenih in bosih bežati v občinsko hosto, nimajo priti pred domače duri. Same so se postavile za njimi in so bile grozeč opomin vsem butalskim možem, ker so bili njega dni naredili tisto napako v zvezi z butalskim grbom.

Butale so trepetale pred njih pravično in sveto jezo. Niso pa trepetali občinski možje in župnik. Pogumno so naprej poslali butalskega policaja, ki se je neustrašen hitro vrnil, ker je bil podolgem in počez pokrit z razbitimi jajci. Tak je bil neugleden in ni mogel opraviti svoje dolžnosti.

Pa se je domislil župan, kako bo rešil svoj ugled in ugled pajdašev svojih. Zaklical je iz svoje koče skozi dimnik tako glasno, da so zbrani verjeli, da prihaja glas iz samih nebes: »Žena butalske, ponos in dika staroslavnih Butal! Poslušajte in ubogajte me! Poberite svojim možem jajca. Ko bodo brez jajc, bomo sedli skupaj in modro odločili, kaj je najbolje za Butale in Butalce.«

Žene so bile ganjene ob nagnusno lepih županovih besedah. V trenutku so bili možje brez jajc, žene pa lepo pri svojih ognjiščih, kjer so pri odprtih durih vlekle na ušesa, kako bodo možaki besedo postavili. Minila je ura in dve pa še tretja, ko so možaki začeli vstopati v domače koče. Babam so takole poročali: »Smo se dolgo menili, vsak je svoje povedal. Za in proti obuvalom je bilo slišati besedo. Jaka Besedeštel je naštel toliko besed, da je že v sredi nehal šteti, ker dalje ni več znal. Pa smo se modro odločili, da to nič ni, da se bo treba še pogovarjati. O, še dostikrat bo treba besedo zastaviti, da bo pravično in spodobno. Kaj bi oni drugi vedno po svoje trmoglavili! Tako bo, kot bodo naše babe hotele, ali pa nismo butalski gospodarji.«

So bile butalske babe tako ponosne na svoje umne dedce, da so jim koj koruzni močnik skuhale. Možje so pa takisto od samega ponosa kar vrel močnik zajemali, da so si vso trobo butalsko oparili.

Od tistega časa butalski možje vsak sedmi dan obdelujejo čižme butalskih pevcev. Včasih se med njimi znajde tudi kakšna baba. Takrat se besedovanje zategne pozno v noč ali pa še dalj. Nečesa so se pa tudi naučili. Vedno pridejo k besedi brez jajc.

Že zdavnaj je minila nedelja, ko bi se slavna maša dogoditi imela. Pa ni bilo ne obuval ne angelskega petja. Pa le ni minila kar tako. So butalski možaki s kanonom streljali. Smodnika je bilo v Butalah vedno dovolj.

Se pa med nevošljivimi Tepanjci zadnji čas čuje, da v Butalah živijo sami čevljarji in da se zaradi tega slavni maši slabo piše. Bog ve, če je kaj na tem?

V. P.

329.71(497.12 Rib.
REŠ
II 5883/1991

SODRAŽICA — Štirje fantje s fotografije so že nekaj let znani obrazi vsem tistim, ki so jim lepe pesmi in prijetna glasba pri srcu. Začeli so pred štirimi leti, pod priljubljenim, toda nekomercialnim imenom domačega kraja »Urban«. V prvih jesenskih mesecih leta pa se nameravajo preimenovati v bolj sodoben »kvartet Top. line«. V preteklosti so veliko naredili. Njihovi plani so dokaj ambiciozno zastavljeni. Letos nameravajo posneti nekaj posnetkov za radio in po možnosti ugledati luči televizije. Končni cilj je vsekakor kaseta, na katero ne mislijo »jurišati« za vsako ceno, kajti pripravljen material (tekst in glasbo) bodo skrbno predelali in najboljše pripravili za celuloidni trak.

»Naš repertoar ponuja predvsem lastne skladbe, se pravi tekst in glasbo, ki smo ga člani skupine sami pripravili. Na tega nas obvezuje uspešnica »Mladen pozabi«, ki so jo poslušalci dobro sprejeli« pravi Ervin Smisl, ki je skupaj z bratom Jankom ustanovitelj ansambla. Sodražani v svojem repertoarju gojijo sodobno pop glasbo, ki je »obogatena« s petjem. Na nastopih se držijo načela: »Igramo, kar si poslušalci želijo« (trenutno glasbeno obdobje v Sloveniji pred 50—55 leti, skladbe, ki so danes skoraj pozabljene). Ljudje nas imajo radi in nas kličejo na vse mogoče prireditve. Igrali smo že v vseh krajih od Kolpe do Turjaka, najsi bo to veselica ali ožja zabava, ali prireditev, ali koncert. Do nastopov imamo vedno korekten odnos, pa naj bo dvorana nabito polna ali naj nas posluša le skupina ljudi,« pravi Franc Zabukovec, ki je skupaj z Markom Klančarjem »gost« v ansamblu, kajti fanta sta doma iz Notranjskega.

Velik polet Aerokluba Ribnica

Člani AEROKLUBA RIBNICA so se 13. januarja letos zbrali v prostorih obrtnega združenja Ribnica na svoji redni letni skupščini. Pregledali so rezultate dela v minulem letu in si zastavili nove cilje. Za novega predsednika je bil izvoljen Daniel Divjak.

V lanskem letu je bil za člane kluba najbolj zanimiv ogled največje evropske razstave ultralahkih letal, zmajev, opreme in materialov, potrebnih za samogradnje, v Basanu. Možno si je bilo ogledati vse najnovejše izdelke s tega področja, ki pomenijo tudi svetovne novitete. Prav tako je bila zanimiva udeležba na aeromitingu alternativnega letalstva v Ajdovščini. Že v minulem letu se je pričelo z urejevanjem vzletno pristajalne steze na Bregu. V ta namen je bil nabavljen del gradbenega materiala in sklenjen dogovor z izvajalcem izkopa ter drenaže.

V letošnjem letu bo najpomembnejša naloga dokončna ureditev steze ter oprema z ustrezno talno signalizacijo. Tako urejena in opremljena steza bo omogočila izpolnjevanje zakonskih določil in predvsem varno vzletanje in pristajanje ultralahkim letalom in motornim zmajem. Pri tem so predvideni pristanki in preleti članov drugih letalskih klubov. Koordinator vseh del, povezanih z ureditvijo steze, je Peter Požar. Prav tako pa se bodo v letošnjem letu začeli tečaji za pilote motornih zmajev, ki jih bo vodil Samo Dečman. Njega je moč tudi največkrat videti v zraku nad Ribnico z njegovim dvosedežnim motornim zmajem.

Zanimanje za tak tečaj je predvsem med mladimi, ustrezen način plačila tečaja v obrokih pa bo omogočil udeležbo čimvečjemu številu zainteresiranih.

V Ribnici sta tako že nabavljena dva motorna zmaja v privatni lasti, želja in načrt članov kluba pa je nakup klubskega motornega zmaja. Poleg zmajev pa je v Ribnici tudi primer samogradnje ultralahkega letala BAGALINI, katerega je izdelal Jože Prijatelj iz Vinic.

V povezavi s podjetji ribniško-kočevskega območja pa se bo moralo poiskati skupen interes, kajti dosedanji način prosjačenja finančnih sredstev v podjetjih je mimo. Tako se razmišlja o oblikah sodelovanja, ki bo zadovoljilo obe stranki. Možnosti so predvsem v nudenju materialov ali storitev, ki jih je možno uporabiti v letalstvu, in na področju trženja.

Na posluh za predloge so že naleteli pri kočevski Opremi, ki bi s svojim trajnim platnom omogočila kvalitetno talno signalizacijo. Odprta je še vedno tudi možnost, da zasebnik nabavi motornega zmaja in ga za primerno odškodnino odstopi članom kluba za vadbo in šolanje.

Člani kluba se sestajajo vsako prvo in tretjo nedeljo ob 9. uri v prostorih doma JLA v Ribnici. Vsak, ki ga zanima letalstvo, se lahko tedaj oglasi in bo dobil odgovor na svoja vprašanja.

Klub tudi letos organizira enodnevni izlet na evropsko razstavo v Basanu v Italiji, ki bo 30. marca. Interesenti se ob plačilu 50 DEM še vedno prijavijo na izlet pri Petru Požarju v cvetličarni.

Motorni zmaji so v glavnem dvosedežni. Pilot in sopotnik sedita eden za drugim na kovinskem ogrodju. Prednje kolo je upravljivo, opremljeno z zavoro in pedalom za plin. Motor je nameščen zadaj, tako da propeler ne piha posadki v obraz.

V prejšnji številki Rešeta smo pri naštevanju ribniških športnih dosežkov omenili niz zelo dobrih rezultatov, ki jih skozi vse leto dosegajo igralci malonogometnega kluba iz Sodražice. Med tem, ko so ostale ekipe v občini v trendu, ki je prisoten v vseh športnih panogah za svoje delovanje »vzele« sponzorje, so Sodražani ostali zvesti imenu svojega rodnega kraja. Ta jih ne ovira pri doseganju vidnih rezultatov in uspehov na vseh turnirjih in tekmovanjih v občinski ligi. Posnetek je z njihovega zmagovalnega turnirja v Ribnici. (Foto: Milan Glavonjić)

RIBNICA — Za mlado in obetavno vrsto ribniških rokometašev bo spomladanski del tekmovanja v republiški ligi priložnost za potrditev že uveljavljene nekajletne afirmacije kluba. Nihče v klubu sicer ne sanja o uvrstitvi v višji tekmovalni rang. Z dobrimi igrami si le želijo čim bolj »pripraviti« teren za prihodnjo sezono.

Zaenkrat je Trboveljski Rudar očitno nedosegljiv. Ribničanje pa se trenutno dobro držijo na drugem mestu. Ob morebitnem spodrsljaju vodečega STT, bi imeli priložnost, da se mu nevarno približajo. To se lahko zgodi na bližajočem se gostovanju Rudarja v Ribnici, in ob morebitnem presenečenju na kaki tekmi v polsezoni.

Med tem ko prva ekipa igra po načrtih (čeprav fantom včasih manjka mladostne zagnanosti), se na slovenskem rokometnem prizorišču dobro držijo tudi pionirji in kadeti, skratka, »baza«, ki nikoli ne usahne. Kadeti so med štirimi najboljšimi ekipami, pionirji pa so na dobri poti, da se uvrstijo v finale republiškega tekmovanja. Vsem igralcem pa je lahko zgled fotografija iz dokumentacije, na kateri so igralci RK Inlek-Riko iz sezone 1986—87, kot republiški prvaki v kvalifikacijah za uvrstitev v 2. ligo. Na tem »ever-grin« posnetku so: trener Radić, Ilc, Mate, Fajdiga, Karpov, Ambrožič, Lukič, Žagar, čepijo: Lesar, F. Šilc, Mihelič, Gelze, J. Šilc. Iz te generacije se kot igralci na rokometnem igrišču danes »podijo« še: Fajdiga, Mihelič in J. Šilc. (Foto: M. G.)

Po zdravilna jajca japonskih prepelic v Rakitnico

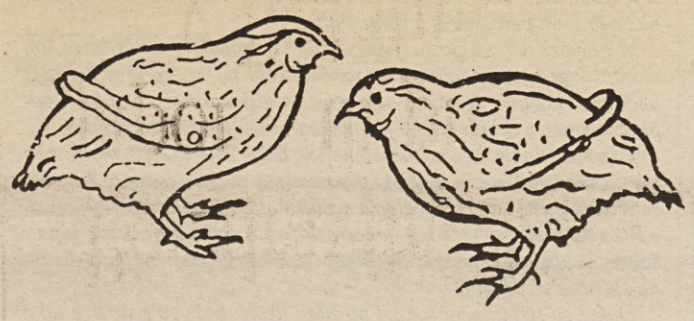

Uporaba jajc prepelic v zravilne namene je stara že več tisočletij. Pomen zdravilnih lastnosti v jajcih in mesu pa vse bolj odkriva tudi sodobni svet.

Pri regeneraciji krvi, jeter, ledvic, želodca, srca in možganov ni bolj učinkovitega zdravila od snovi, ki so v prepeličjih jajcih in mesu.

Poleg že naštete koristnosti in zdravilnosti za navedene organe, je potrebno poudariti izjemen učinek prepeličjih jajc in mesa:

a) za pravilen razvoj otroka (plodu v materinem telesu)
b) za diabetike
c) za rekonvalescente
d) za okrevanje v postoperativnem periodu
e) za športnike težjih panog, ki morajo v kratkem času regenerirati in dopolniti zalogo mišičnega tkiva.

V predpisanih količinah in ob uživanju v surovem (presnem) stanju delujejo zdravilno pri zdravljenju 15 najbolj pogostih bolezni sodobnega človeka:

1. povečan pritisk
2. čir na želodcu
3. arterioskleroza
4. sladkorna bolezen
5. bronhialna astma
6. tuberkuloza
7. slabokrvnost
8. infarkt srca
9. živčna razdvojenost
10. povečan holesterol v krvi
11. neurejena prebava
12. jačanje spomina
13. regeneracija organizma
14. jačanje spolne moči
15. migrena

Zdravilna jajca japonskih prepelic ter druge informacije in navodila za zdravljenje lahko dobite pri
DARINKI ČEŠAREK
RAKITNICA 41
tel. 861-222

KVALITETO IN ZDRAVSTVENO NEOPOREČNOST JAJC REDNO KONTROLIRA
UNIVERZA EDVARDA KARDELJA V LJUBLJANI
VETERINARSKA FAKULTETA, p. o.

ŠPORTNI TELEKS

V tekmah druge republiške kegljaške lige se izbranci RIKA odlično držijo, saj so na poti do lastne afirmacije zasluženo premagali ekipo LJUBELJ iz Tržiča, ki se resno poteguje za sam vrh. Sicer je ekipa v konstantno dobri formi in se ni bati da bi na koncu bila med tistimi, ki bi dobili »popotnico« za selitev v nižji tekmovalni rang.

Dve prijateljski rokometni tekmi z nasprotnikoma iz drugoligaškega zveznega ranga sta ekipi INLES-RIKO prinesli spoznanje o vrednosti, ki jih nesporno ima ta generacija. Poleg neodločenega rezultata v igri z Ajdovščino 28:28 so Ribničanje na tla položili vodečo ekipo druge zvezne lige Celje Pivovarna Laško 31:29. Nekoliko slabše so se odrezali v pokalni tekmi, ko so izgubili proti Slovenjgradcu 26:20.

M. G.

V letošnjem letu bo Rešeto predvidoma izhajalo mesečno.

Prispevke za objavo sprejemamo do zadnjega dne tekočega meseca. Pošljete jih lahko na naslov REŠETO, p.p. 7, Ribnica ali osebno dostavite na vložišče SO Ribnica (pritličje nove občine desno). Kontakt z urednikom po tel. 861-704.

Obvestite uredništvo o prireditvah, sestankih in drugih dogodkih, za katere bi želeli, da se o njih piše v Rešetu.

Rešeto najbolj zanesljivo prenese informacijo o ponudbi vaše trgovine, storitvi vaše delavnice ali dejavnosti vašega podjetja v vsak dom.

Rešeto vam nudi naslednje propagandne storitve:

- **ekonomski oglasi: 1 cm v enem stolpcu 100 din**
- **objava zaščitnega znaka na naslovnici: 5 cm v dveh stolpcih 2.500 din**
- **oglasi in obvestila v rubriki Ponudba našega kraja: do 20 besed 250 din**
- **mali oglasi: do 10 besed 100 din**
- **zahvale: 5 cm v dveh stolpcih 500 din**
- **predstavitev komercialne dejavnosti naročnika: do 30 vrstic na zadnji strani 2.500 din**

Če potrebujete barve za avto in hišo, stroje za les, kompresorje, čistila, plastiko ali steklovino

pridite v

PIKO

v Goričo vas

Nudimo vam zelo ugodne cene

IZ STARIH ČASOV

Kako so preganjali volkove v Loškem potoku

»... V tem kraji in v gojzdih blizu njega tudi veliko divjačine živi; toda pred kakim 50 leti se je je veliko več še tu klatilo. Volk je bil skoraj kot domača žival, v jeseni so prišli in nagajali ljudem celo zimo, ki ni ravno kratka; ponoči so mogli vsacega pišeta zapreti, ako ne, bi bilo rop samogoltne živali. Če so kake noči, ko je prijazno luna ivje po drevju trosila, le preveč lajali in tulili v vasi pred kako hišo, se je usmilil kdo, natolkel puško in kakega zvernil in mu za zmiram zavezal veselje, luni tako neslano godbo napravljati. Odkar je bilo pa oznanjeno plačilo za ubite zveri, so se nekateri jako skazali in volkov postreljali da je bilo sila. Neki mlinar je posebno veselje imel, tako drago si strel plačati; neko noč ustane, in luna je lepo skozi jesensko meglo svite razpošiljala; volkov je bilo čez trideset krog hiše in tulili so, da je bilo veselje; vzame tedaj puško in pošlje enemu kroglo v bučo, da se je precej zvernil. Ko drugi to vidijo, tako strašno zatulijo, da so se mlinarju hlače začele tresti; razserdeni volkovi jamejo praskati po zemlji in hišo spodkopavati in do jutra so neznano veliko jamo naredili in nekaj hiše spodkopali. Pa to moža ni ostrašilo, in še bolj jih je smodil, dokler je imel kaj smoditi.«

Odlomek iz članka Jan. Vesnina: Loški potok, objavljenega v časniku Novice, leta 1861, tečaj XIX., list 13,. str. 101—103. Povzela Mojca Šifrer.

REŠETO

REŠETO: Glasilo Skupščine občine Ribnica. Izhaja občasno v nakladi 3700 izvodov. Ureja začasni uredniški odbor v sestavi: Dragica Abrahamsberg — predstavnik SO, Uroš Bregar, Stane Hafnar — urednik, Stane Kljun — organizator, Miran Košmrlj — krajevne skupnosti, Helena Rosa in Mojca Šifrer. Lektor: Janez Debeljak. Oblikovanje in tehnično urejanje Drago Pečenik. Naslov uredništva: SO Ribnica, Gorenjska c. 3. Priprava za tisk: GRAFIKA Novo mesto. Tisk: Tiskarna ljudske pravice Ljubljana.